

PILAR 3
Offentliggjøring av
finansiell informasjon
etter kapitalkravsforskriften

2013

Offentliggjort 21. mars 2014

SpareBank
BV

Innholdsfortegnelse

1	<i>Innledning</i>	3
	SpareBank1 BV	3
	Finansielle nøkkeltall for 2013	5
	SpareBank1-alliansen	5
2	<i>Kapitaldekning</i>	6
	Kapitaldekningsregelverket	6
	Pilar II – Vurdering av samlet kapitalbehov og individuell tilsynsmessig oppfølging	7
	Pilar III – Offentliggjøring av informasjon	7
	Kapitaldekningsregelverket	7
3	<i>Risiko- og kapitalstyring i SpareBank1 BV</i>	9
	Elementer i risiko- og kapitalstyringen	9
4	<i>Informasjon om risikogruppene</i>	13
	Kredittrisiko	14
	Markedsrisiko	23
	Operasjonell risiko	25
	Likviditetsrisiko	26
	Eierrisiko	30
5	<i>Regulatorisk kapitaldekning - Pilar I</i>	32
	Sparebank1 BV soliditetsmål	34
6	<i>Beregnet økonomisk kapital – Pilar II</i>	35
7	<i>Sammenligning av regulatorisk og beregnet økonomisk kapitalbehov</i>	36

1 INNLEDNING

Dokumentet er utarbeidet for å gi markedet informasjon om SpareBank1 BV sin risiko- og kapitalstyring. Dokumentet er i tillegg ment å dekke kravene som er satt til offentliggjøring av risikoinformasjon etter "Forskrift om kapitalkrav del XI".

Kjernevirksomheten til banknæringen er å skape verdier gjennom å ta bevisst og akseptabel risiko. SpareBank 1 BV bruker betydelige ressurser på å videreutvikle risikostyringssystemer og prosesser i tråd med ledende praksis i Norge. Risiko- og kapitalstyringen i SpareBank 1 BV skal støtte opp under konsernets strategiske utvikling og måloppnåelse, og skal samtidig sikre finansiell stabilitet og forsvarlig formuesforvaltning.

Konsernets informasjonsstrategi vektlegger en dialog med ulike interessegrupper der åpenhet, forutsigbarhet og gjennomsiktighet settes i fokus. Informasjonen om konsernets utvikling og resultater skal være korrekt, relevant og tidsriktig.

Formålet med dette dokumentet er å presentere finansiell informasjon som kan bidra til at markedsaktører er bedre i stand til å vurdere;

- Bankens risikonivå
- Styring og kontroll med de ulike risikoene
- Kapitalsituasjonen

Dokumentet baserer seg på myndighetspålagte krav til offentliggjøring av informasjon samt vurdert behov til markedsaktørene ut over dette. Av spesielt relevant informasjon ut over det som følger av kravene og som presenteres i dette dokumentet, er informasjon om bankens likviditet og refinansieringsrisiko.

Vurderinger av økonomisk risiko/kapitalbehov er beheftet med usikkerhet. Estimaten på økonomisk risiko/kapitalbehov som er presentert i dette dokumentet er basert på et sett av forutsetninger og beregnet etter kvantitative modeller og/eller kvalitative vurderinger. Bankens ulike risikogrupper er nærmere definert i kapittel 4. Gjennomgangen av bankens ulike risikoer er ikke uttømmende, og enkelte risikoer er ikke tallfestet. Det oppfordres til å foreta en selvstendig vurdering basert på den informasjonen som er presentert i dokumentet, samt annen offentlig tilgjengelig økonomisk informasjon. Informasjonen må også vurderes i lys av svakheter og usikkerhet som er knyttet til metodikk og tilnærming i denne type analyser og beregninger.

Som hovedregel oppdateres dette dokumentet årlig, men dersom det skjer vesentlige endringer som har betydning for vurderingen av konsernets finansielle stilling vil dokumentet oppdateres med ny informasjon. Periodisk informasjon om konsernets kapitaldekning og minimumskrav til ansvarlig kapital gjøres tilgjengelig i bankens kvartalsrapporter.

Utover den informasjon som er tilgjengelig i dette dokument vises det til Om oss/Investor Relations på SpareBank1 BVs hjemmeside www.sb1bv.no. Rapporten for 2013 ble offentliggjort 20. mars 2014.

Historikk

Banken har en lang og tradisjonsrik historie med flere, lokale konsolideringer. I Buskerud har banken røtter fra Sandsvar Sparebank som ble etablert i 1883, mens man i Vestfold har røtter fra Sandeherred Sparebank som ble etablert i 1859.

Hensikt

SpareBank1 BV skal skape verdier i vår region.

Visjon

Anbefalt av kunden.

Verdier

Nær og dyktig.

Strategisk hovedmålsetning

Vi skal være en attraktiv leverandør av finansielle tjenester gjennom å skape en enklere hverdag for kunden.

Forretningsområder

SpareBank 1 BV skal tilby et bredt spekter av produkter innen de seks forretningsområdene; finansiering, betalingsformidling, sparing, forsikring, eiendomsmegling, samt regnskapsbyråtenester. I alle forretningsområdene skal vi tilby et produktspekter som er konkurransedyktig i bredde, kvalitet og aktualitet. Virksomheten innen alle forretningsområdene skal kjennetegnes ved rådgivning og aktiv salgsorientering. Salg og rådgivning skal skje basert på høy kompetanse, høy kvalitet og etiske normer i tråd med tradisjonene i sparebanknæringen.

Markedsområde

SpareBank 1 BVs geografiske markedsområde omfatter Buskerud med tyngdepunkt rundt Kongsberg og Drammen, og Vestfold der bankens geografiske område strekker seg fra Horten i nord til Larvik i syd.

Ressursforvaltning

Innenfor de satsningsområder som er beskrevet i forretningsideen, skal ressursene anvendes på den måten som gir best avkastning på anvendt kapital, til beste for eierne av egenkapitalbevis, kundene, ansatte og distriktet.

Virksomheten

Virksomheten er preget av bankens forretningsidé om å være lokalbank. Bankens styrke ligger i nærheten til kundene samt raske, effektive beslutningsprosesser. God lokalkunnskap og høy faglig kompetanse gjør virksomheten fleksibel og effektiv.

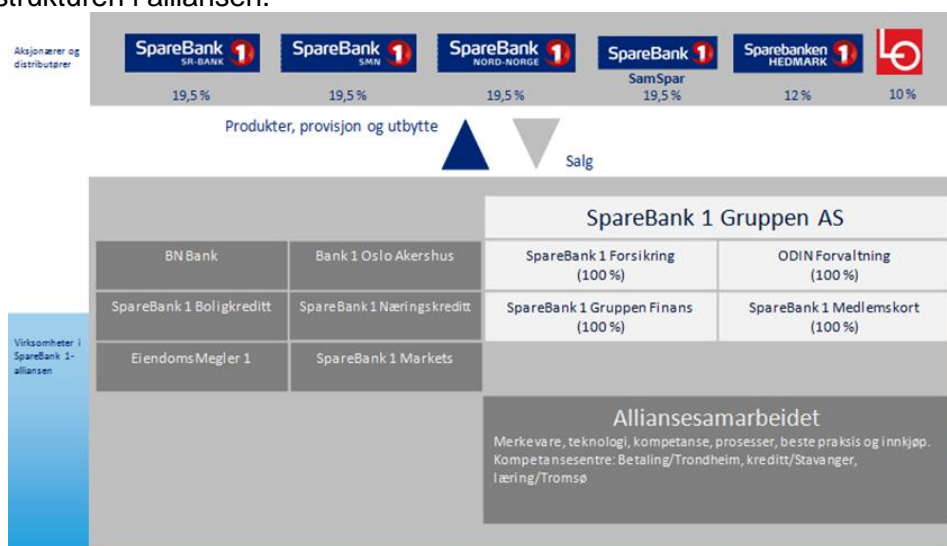
Finansielle nøkkeltall for 2013

- Konsernresultat før skatt 287 mill kroner
- Totalresultat etter skatt 223 mill kroner
- Egenkapitalavkastning av totalresultat 11,5 %
- Tap på utlån og garantier 2,5 mill kroner
- Netto renteinntekter 302 mill kroner
- Netto provisjon og andre inntekter 324 mill kroner
- Netto resultat fra finansielle eiendeler 63 mill kroner
- Ulånsvekst siste 12 mnd (inkludert lån overført SpareBank1 Boligkreditt AS) -1 %
- Innskuddsvekst siste 12 mnd er 2,9 %
- Resultat pr egenkapitalbevis for 2013 er 7,14 kroner
- Kapitaldekning 17,0 %
- Kjernekapitaldekning 16,7 %
- Ren kjernekapitaldekning 14,1 %

SpareBank1-alliansen

SpareBank1- alliansen er et bank- og produktsamarbeid. Alliansen er samlet sett en av de største tilbyderne av finansielle produkter og tjenester i det norske markedet. Bankene i SpareBank1- alliansen distribuerer SpareBank1 Gruppens produkter og samarbeider på sentrale områder som merkevare, arbeidsprosesser, kompetansebygging, IT-drift, systemutvikling og innkjøp. Alliansen har inngått strategiske samarbeidsavtaler med LO og LOs fagforbund.

SpareBank1-alliansen eies av 15 selvstendige banker. Nedenfor presenteres en oversikt over eier- og selskapsstrukturen i alliansen.

Et overordnet mål for SpareBank1-alliansen er å sikre den enkelte banks selvstendighet og regionale forankring gjennom sterk konkurranseevne, lønnsomhet og soliditet. Samtidig representerer SpareBank1-alliansen et konkurransemessig fullverdig bankalternativ på nasjonalt nivå. For å oppnå felles mål har bankene i alliansen etablert en nasjonal markedsprofil og utviklet en felles strategi for merkevarebygging og kommunikasjon. Den markedsstrategiske plattformen danner også basis for felles produkt- og konseptutvikling. Markedsinnsatsen i alliansen er i hovedsak rettet mot personmarkedet, små og mellomstore bedrifter og forbund tilknyttet LO.

2 KAPITALDEKNING

Kapitaldekningsregelverket

EUs direktiv for kapitaldekning ble innført i Norge fra 1. januar i 2007. Regelverket bygger på en standard for kapitaldekningsberegninger hvor formålet er å styrke stabiliteten i det finansielle systemet gjennom:

- Mer risikosensitivt kapitalkrav
- Bedre risikostyring og kontroll
- Tettere tilsyn
- Mer informasjon til markedet

Kapitaldekningsregelverket baseres på tre pilarer:

PILAR I: Minimumskrav til ansvarlig kapital

PILAR II: Vurderingen av samlet kapitalbehov og individuell tilsynsmessig oppfølging

PILAR III: Institusjonenes offentliggjøring av informasjon.

Kapitalkravsreglene Pilar I etter gjeldende regelverk innebærer et krav om minimum 8 % ¹⁾ kapitaldekning. Dette beregnes som forholdet mellom bankens samlede ansvarlige kapital og risikovektede eiendeler:

$$\frac{\text{Kjernekapital + Tilleggskapital}}{\text{Kredittrisiko + Markedsrisiko + Operasjonell risiko}} > 8 \%^{1)}$$

Kapitaldekningsregelverket inneholder ulike metoder som bankene kan velge mellom for å beregne kapitalkravet. De ulike metodene er illustrert i figuren nedenfor;

Kredittrisiko	Markedsrisiko	Operasjonell risiko
Standard metoden	Standard metoden	Basis metoden
Grunnleggende IRB-metode ²⁾	Interne målemetoder ²⁾	Sjablongmetoden
Avansert IRB-metode ²⁾		AMA-metoden ²⁾

¹⁾ I juni 2012 påla norske myndigheter norske banker å ha et midlertidig minimumsnivå på 9 % ren kjernekapitaldekning. Det vises til omtale av dette senere i kapitlet.

²⁾ Metodene krever godkjenning fra Finanstilsynet.

For banker som er godkjent til å benytte interne målemetoder, "Internal Rating Based Approach" (IRB) for beregning av kredittrisiko, innebærer dette at lovbestemte minimumskrav til kapitaldekning for kredittrisiko vil være basert på bankens egne interne risikomodeller. SpareBank1 BV benytter "Standard metode" etter Basel II for beregning av kapitalkravet for kredittrisiko og markedsrisiko samt "Basis metode" for beregning av operasjonell risiko. Standard metoden som benyttes for å beregne kapitalkrav etter Pilar I reflekterer underliggende risiko ved ulik vektning av ulike risikogrupper. Metoden reflekterer allikevel i mindre grad enn interne modeller/IRB-metode den antatt reelle risikoen i kredittporteføljen.

Banken har i 1. kvartal 2014 sendt varsel til Finanstilsynet om at det arbeides med en søknad om bruk av Avansert IRB-metode ved beregning av konsernets regulatoriske kapitalbehov. Målsetningen er at søknad skal sendes i løpet av 2014. Arbeidet med å profesjonalisere bankens kredittgivningsprosesser for å tilfredsstille Finanstilsynets krav til anvendelse av modeller og helhetlig risikostyring er intensivert de siste årene.

Pilar II – Vurdering av samlet kapitalbehov og individuell tilsynsmessig oppfølging

I henhold til Pilar II skal institusjonene ha en prosess for å vurdere samlet kapitalbehov i forhold til risikoprofil og en strategi for å vedlikeholde sitt beregnede behov for kapital. Pilar II "Internal Capital Assessment Process" (ICAAP), omfatter også risikotyper som ikke er dekket av Pilar I. I tillegg skal tilsynsmyndighetene overvåke og evaluere institusjonens interne vurderinger av kapitalbehovet og tilhørende strategi, samt evnen til å overvåke og sikre overholdelse av myndighetenes kapitalkrav. Finanstilsynet har myndighet til å sette i verk passende tiltak om de ikke er tilfreds med resultatene av prosessen.

Pilar III – Offentliggjøring av informasjon

Formålet med Pilar III er å supplere minimumskravene i Pilar I, samt en utvidet tilsynsmessig oppfølging i Pilar II. Pilar III skal bidra til økt markedsdisiplin gjennom krav til offentliggjøring av informasjon som gjør det mulig for markedet å vurdere institusjonens risikoprofil og kapitalisering, samt styring og kontroll.

Informasjonskravene innebærer at alle institusjoner skal publisere informasjon om organisasjonsstruktur, risikostyringssystem, rapporteringskanaler samt hvordan risikokontrollen er bygget opp og organisert. Videre er det gitt detaljerte krav til offentliggjøring av kapitalnivå og struktur samt risikoeksponeringer, der sistnevnte avhenger av hvilke beregningsmetoder institusjonen benytter i Pilar I.

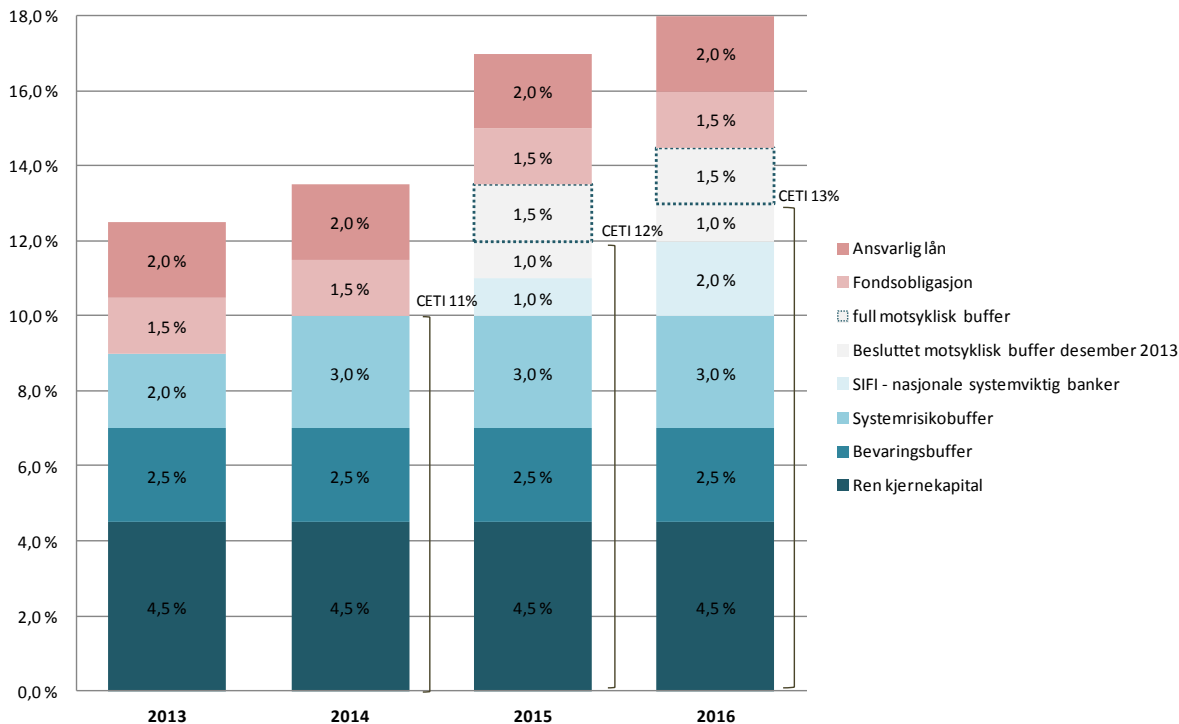
Kapitaldekningsregelverket

Introduksjon til nytt kapitaldekningsregler - Basel III

Baselkomiteen la 16. desember 2010 fram nye minstekrav til kapitaldekning og likviditet for banknæringen (Basel III). EU vil gjennomføre disse reguleringene i kapitaldekningsdirektivet CRD IV, og gjennom en forordning CRR. Regelverket vil tre i kraft fra januar 2014. Finansdepartementet vedtok i 2013 å innføre nye kapitalkrav noe tidligere enn gjennomføringsfristen i det internasjonale regelverket. Figuren under viser innfasningen av de ulike bufferne slik de er foreslått i vedtatt regelverk og høringsutkast.

Figuren nedenfor viser planlagt innføring av nye krav i Norge:

Regulatorisk minimumskrav, bevaringsbuffer, systemrisikobufferen og motsyklisk buffer vil gjelde for alle banker, mens bufferen for systemviktige banker vil gjelde for banker som defineres som nasjonalt systemviktige banker. Motsyklisk kapitalbuffer ble i desember 2013 vedtatt innført med 1 % fra 1. juli 2015. Nivået på denne bufferen skal ligge mellom 0 og 2,5 % i ren kjernekapital tilpasset konjunktursituasjonen. Finansdepartementet vurderer kvartalsmessig nivået etter anbefaling fra Norges Bank. Krav til ren kjernekapital (CETI) vil slik reglene nå foreligger være 11 % ved utgangen av 2014. Ved utgangen av 2016 vil kravet til CETI ligge på 13 % for en systemviktig bank under forutsetning om at motsyklisk buffer ligger på nivå besluttet i 2013 på 1 %. SpareBank1BV er ikke definert som systemviktig i høringsutkastet.

Andre nye krav til kapital og likviditet som følge av Basel III er:

- Videreføring av gulv 80% av basel I for IRB banker
- Krav til høyere nivå på risikovekter knyttet til boliglån.
- Nye krav til hybridkapital og ansvarlige lån
- Nye fradragsregler i kjerne- og ansvarlig kapital
- Endring i kapitalmessige konsolideringsregler for SpareBank 1 Gruppen*
- Krav til uvektet egenkapitalandel (leverage ratio)
- Kvantitative likviditetskrav - Liquidity Coverage Ratio (LCR) og Net Stable Funding ratio (NSFR).
- Innføring av høyere kapitalkrav på derivatposisjoner (CVA-tillegg)
- Innføring av EUS kriseløsningsdirektiv (Bail in)

*I gjeldende regelverk kommer bokført verdi av selskapene til fradrag med henholdsvis 50 % i den rene kjernekapitalen og 50 % i tilleggskapitalen. I forslaget til nytt regelverk skal bokført verdi av selskapene utover 10 % av den rene kjernekapitalen i SpareBank 1 BV komme til fradrag i den rene kjernekapitalen.

3 RISIKO- OG KAPITALSTYRING I SPAREBANK1 BV

Kjernevirksomheten til banknæringen er å skape verdier gjennom å ta bevisst og akseptabel risiko. SpareBank1 BV bruker betydelige ressurser på å videreutvikle risikostyringssystemer og prosesser i tråd med ledende praksis i Norge. Risiko- og kapitalstyringen i SpareBank1 BV skal støtte opp under konsernets strategiske utvikling og måloppnåelse, og skal samtidig sikre finansiell stabilitet og forsvarlig formuesforvaltning.

Dette oppnås gjennom:

- En tydelig bedriftskultur som kjennetegnes av høy etisk standard og høy bevissthet om risikostyring.
- En god forståelse av hvilke risikoer som driver inntjeningen.
- Målrettet og kostnadseffektiv drift, som er i samsvar med og støtter konsernets mål.
- Å tilstrebe optimal kapitalanvendelse innenfor vedtatt forretningsstrategi og strategiske måltall på kapitalsiden.
- I størst mulig grad å forebygge at uventede enkelthendelser skal kunne skade konsernets finansielle stilling i alvorlig grad.
- Utnyttelse av synergi- og diversifiseringseffekter.

Elementer i risiko- og kapitalstyringen

For SpareBank1 BV er kapitaldekning og soliditet sentrale styringsparametere. I styring av kapital skal det søkes en optimal kapitalanvendelse innenfor vedtatt forretningsstrategi og strategiske måltall både på avkastnings- og soliditetssiden.

Konsernets samlede risiko fremkommer etter beregning av behovet for risikojustert kapital for de ulike risikogrupper. Risikojustert kapital viser hvor mye kapital konsernet har beregnet det har behov for å dekke den faktiske risikoen konsernet har påtatt seg og har planlagt å ta på seg innenfor strategiperioden. Kapitalbehovet er vurdert i et langsiktig perspektiv og tar hensyn til usikkerhet og behov for buffer. Risikojustert kapital vil i prinsippet omfatte en tallfesting av risikoer nevnt i kap 4, samt eventuelle andre risikoer som ikke omfattes av denne oversikten. De tallverdiene som presenteres senere i dette dokumentet omfatter ikke alle ovenfor angitte risikoer. Det fremgår eksplisitt hvilke risikoer som er tallfestet.

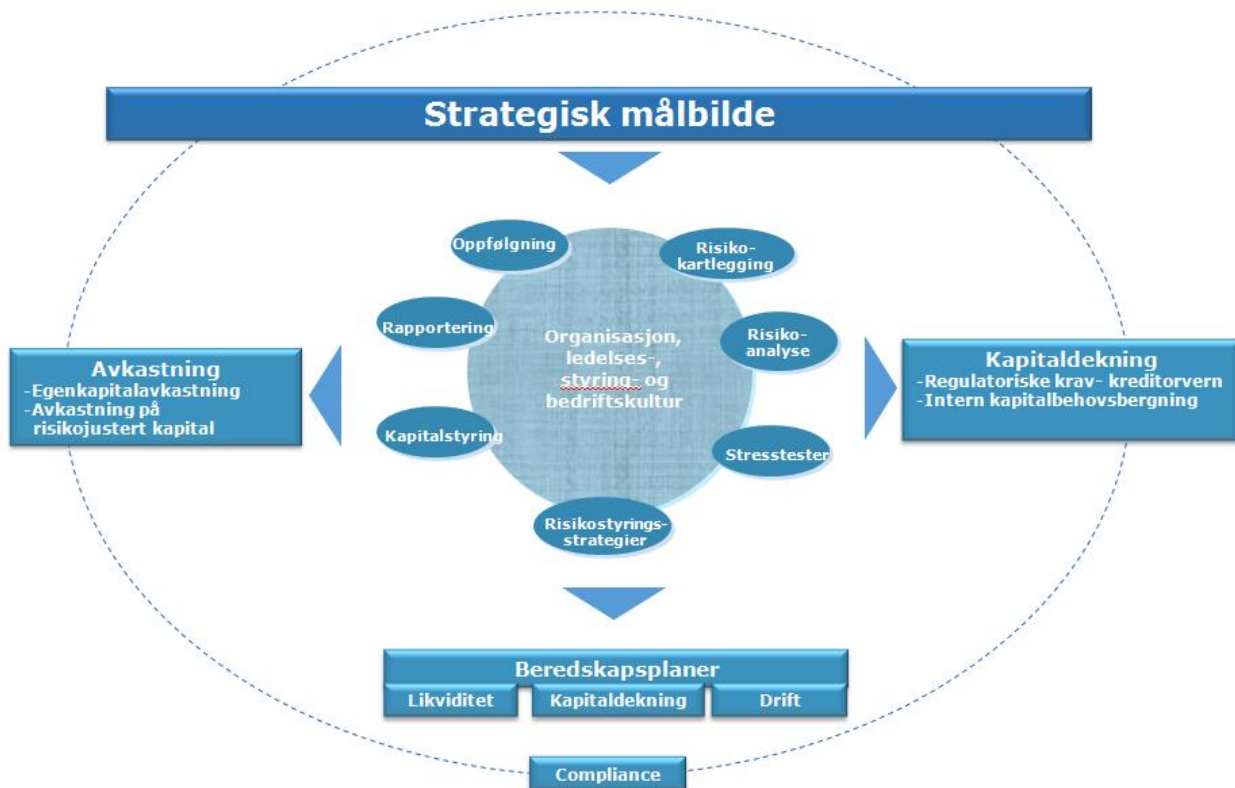
Ved beregning av risikojustert kapital for kredittrisiko benyttes statistiske modeller med konfidensnivå 99,9 %. Beregningen av risikojustert kapital for øvrige risikogrupper bygger på stresstester og kvalitative vurderinger.

For å sikre en effektiv og hensiktsmessig prosess for risiko- og kapitalstyring skal rammeverket baseres på de elementer som reflekterer den måten styret og ledelsen ønsker å styre konsernet på:

- Etisk standard, bedriftskultur og organisering
- Strategisk målbylde
- Risikokartlegging
- Risikoanalyse
- Stresstester
- Risikostrategier
- Kapitalstyring (inkl. avkastning og kapitaldekning)
- Beredskapsplaner
- Rapportering
- Oppfølging, overvåkning
- Compliance (etterlevelse)

Sammenhengen mellom de enkelte elementene er vist i figuren nedenfor. Sammenhengene og de ulike komponentene blir nærmere beskrevet i det etterfølgende.

Figuren viser elementer i risiko- og kapitalstyringen i SpareBank1 BV.

Etisk Standard, Bedriftskultur og Organisering.

I helhetlig risikostyring er etisk standard og bedriftskulturen grunnmuren som de andre elementene bygger på. Bedriftskulturen omfatter menneskene i organisasjonen med deres individuelle egenskaper som integritet, verdigrunnlag og etiske holdninger. Dårlig bedriftskultur kan vanskelig kompenseres med andre kontroll- og styringstiltak. SpareBank1 BV har derfor etablert tydelig verdigrunnlag og etiske retningslinjer som er godt kommunisert i hele organisasjonen.

Ledelsesfilosofi og styringsprinsipper er også avgjørende i en helhetlig risikostyring. Konsernet har med bakgrunn i dette etablert en ledelsesplattform kalt "PRIMO" som bygger på følgende 5 grunnpilarer for ledere på alle nivåer:

Positive rollemodeller

Gjennom egne ord og handlinger, markerer ledere alltid holdninger som er i tråd med konsernets visjon, strategi og etiske retningslinjer.

Reflekterende

På eget initiativ, alene og i felleskap, reflekterer våre ledere omkring sitt lederskap og sin påvirkning på andre.

Inspirerende

Gjennom sin nysgjerrighet og åpne innstilling, etterspør og deler våre ledere informasjon, nye tanker og ideer. Ledere i SpareBank1 BV er flinke til å anerkjenne gode prestasjoner.

Målrettede

Ved å bidra til tydelige målsettinger og konstruktive tilbakemeldinger, sørger våre ledere for at alle ledd i banken jobber mot de samme overordnede målene. Lederne unngår å bruke tid og oppmerksomhet på aktiviteter som ikke fører mot målene.

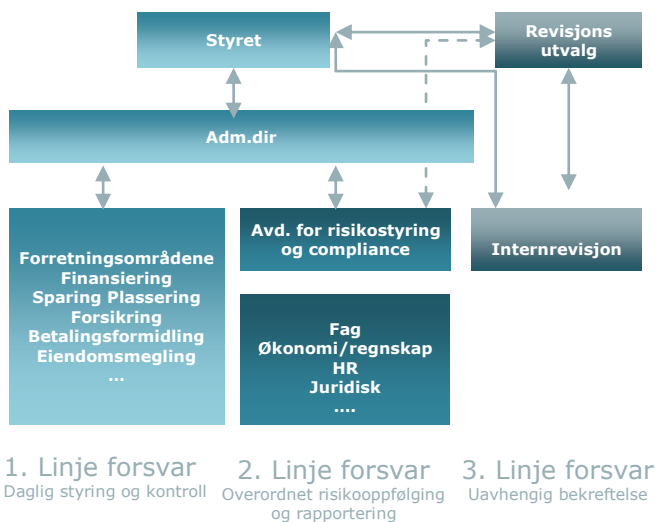
Oppmerksomme

I godt samspill og nær dialog med sine medarbeidere, viser våre ledere stor oppmerksomhet til ansattes motivasjon og sørger for å maksimere sine medarbeideres engasjement og utvikling.

Det blir lagt vekt på å etablere felles kultur, når det gjelder etikk, strategi, policy og forretningsforståelse. Satsning på økt kompetanse er helt avgjørende for konsernets suksess i fremtiden. Autorisasjon av alle konsernets ansatte som er knyttet til finansiell rådgivning, forsikring og eiendomsformidling har vært høyt prioritert de seneste årene.

Konsernet legger vekt på uavhengig organisering av den helhetlige risikostyringen. Ansvar for risikostyring er derfor delt mellom ulike uavhengige grupper illustrert i figuren nedenfor:

Organisering risikomiljø

Styret har ansvaret for at konsernet har en kapitalstørrelse som er forsvarlig ut fra risikoprofil og offentlige krav. Styret fastsetter og overvåker risikonivå/strategi og det overordnede styringsparameterne

Administrerende direktør har ansvaret for at det implementeres et effektivt rammeverk for risikostyring og at dette etterleveres i det daglige

1. linje forsvar

Den **enkelte forretningsenhet** skal sikre og overvåke at de etablerte tiltak etterleveres.

2. linje forsvar

Avd for Risikostyring og compliance har ansvar for videreutvikling, vedlikehold, måling og rapportering av konsernets risikostyring, internkontroll og etterlevelse.

3. linje forsvar

Internrevisjon er et redskap for styret og gjennomfører uavhengige vurderinger og overvåking av etablert risikostyring og internkontroll og gir en uavhengig bekreftelse til styret på at risikostyringen er robust og fungerer etter hensikten. Internrevisjonens anbefalinger til forbedringer blir løpende gjennomgått og vurdert implementert

Strategisk målbilde:

Risiko- og kapitalstyringen i SpareBank1 BV tar utgangspunkt i konsernets strategiske målbilde slik dette fremkommer av strategiplanen.

Konsernet gjennomfører årlig en revisjon av konsernets strategiplan. Dette innebærer en gjennomgang av endringer i rammebetingelser, herunder konkurransesituasjonen, krav fra offentlige myndigheter, endring i kundeatferd/kundebehov, kapitalbehovsvurderinger, organisering og fremtidig krav til kompetanse.

Risikokartlegging:

Identifikasjon av risiko er en fremoverskuende prosess, integrert i strategiarbeidet. Prosessen dekker alle vesentlige kjente risikoer konsernet utsettes for og gjennomføres minimum årlig.

Risikoanalyse:

Det gjennomføres analyser av risikoene som er identifisert for å forstå risikoenes egenskaper og årsakssammenhenger. Vesentlige risikoer skal etter beste estimat kvantifiseres gjennom forventet tap og behov for risikjustert kapital. Primært gjennomføres denne formen for måling innenfor kredittrisiko området som antas å være konsernets største enkeltrisiko. Kvantifiseringen baseres på anerkjente metoder og fremgangsmåter for måling av risiko. Risikoanalysen skal også sikre at det foretas kvalifisert og strukturert dokumentasjon av etablerte kontroll- og styringstiltak.

Stresstester og scenarioanalyser:

Det gjennomføres periodiske stresstester og scenarioanalyser for å analysere hvordan negative hendelser påvirker resultatet, balansen og kapitaldekningen i konsernet. Analysene gjennomføres på de mest kritiske risikoområdene som kreditt-, markeds- og likviditetsrisiko, og tar hensyn til en negativ makroøkonomisk utvikling over en periode på minimum tre år.

Risikostrategier:

Gjennom risikostrategiene definerer styret ønsket risikoprofil gjennom etablering av risikobaserte rammer og måltall på de ulike risikoområdene. Strategiene revideres og besluttes i styret årlig.

Kapitalstyring, finansiell fremskriving og kapitalallokering:

SpareBank1 BV skal ha en kapitalstyring som sikrer:

- En effektiv kapitalanskaffelse og kapitalanvendelse i forhold til konsernets strategiske målbidde og vedtatte forretningsstrategi
- Konkurransedyktig avkastning på kapitalen
- Tilfredsstillende kapitaldekning ut fra valgt risikoprofil
- Konkurransedyktige vilkår og langsiktig tilgang på innlån i kapitalmarkedene
- Utnyttelse av vekstmuligheter i bankens definerte markedsområde og muligheter for å være med på eventuelle strukturelle løp som materialiserer seg innenfor et naturlig markedsområde.
- At ingen enkelthendelser skal kunne skade konsernets finansielle stilling i alvorlig grad
- At kapitaldekningsgraden skal overstige regulatorisk kapitalkrav med en tilfredsstillende buffer.

På grunnlag av det strategiske målbildet utarbeides det årlig en kapitalplan for de påfølgende tre år for å sikre en langsiktig og målrettet kapitalstyring. Kapitalplanen skal ta hensyn til fremskriving av konsernets finansielle utvikling for de neste tre årene. Disse fremskrivingene beregnes både i et forventet scenario og et scenario som viser en situasjon med alvorlige økonomiske tilbakeslag. Ledelsen og styret gjør en samlet vurdering av om kapitalbehovet er tilstrekkelig og tilpasset konsernets nåværende og fremtidige risikoprofil samt strategiske målbidde.

Kapitalallokering og avkastning på risikjustert kapital er viktige strategiske måleparametere i den interne styringen av SpareBank1 BV. Dette innebærer at forretningsenhetene tildeles kapital i henhold til den beregnede risikoen ved virksomheten og at avkastningen mot beregnet kapital følges opp løpende.

Rapportering, oppfølging og overvåking:

Et viktig element i en effektiv risikostyring er overvåking av den løpende risikoeksponeringen. Alle ledere er ansvarlig for den daglige risikostyringen innenfor sitt eget ansvarsområde. De skal til enhver tid påse at risikoeksponeringen er innenfor de rammer som er besluttet av styret eller administrerende banksjef.

Konsernets risikorapportering har som formål å sikre at alle organisasjonsnivåer har tilgang på tilstrekkelig og pålitelig risikorapportering. Den overordnede risikoeksponering og risikoutvikling følges opp gjennom periodiske risikorapporter til administrasjon og styret.

Beredskapsplaner

Bankenes kjernevirksomhet innebærer risiko. Virksomheten kan påføre banken uventede tap, på tross av gode risikostyringssystemer og prosesser. En slik situasjon vil kunne medføre alvorlig press på kapitaldekningen, likviditeten og driften forøvrig. SpareBank1 BV har definert beredskapsplaner for å være forberedt på å håndtere slike situasjoner.

Compliance (etterlevelse):

Konsernet er opptatt av å ha gode prosesser for å sikre etterlevelse av gjeldende lover, forskrifter og interne retningslinjer, og har derfor etablert en compliance funksjon.

Effektive virkemidler for å oppnå etterlevelse i organisasjonen er:

- Et tydelig verdigrunnlag som er klart kommunisert og forstått i hele organisasjonen.
- En prosess for å fange opp, kommunisere og implementere endringer i lover, forskrifter og interne retningslinjer.
- En prosess for å følge opp og rapportere etterlevelsen av lover, forskrifter og interne retningslinjer.

4 INFORMASJON OM RISIKOGRUPPENE

Konsernet Sparebank1 BV er eksponert for en rekke ulike typer risiko. De viktigste risikoene er listet nedenfor.

Kredittrisiko: Risiko for tap som følge av kundens manglende evne eller vilje til å oppfylle sine forpliktelser.

Markedsrisiko: Risiko for tap som skyldes endringer i markedsvariabler og / eller markedsbetingelser som renter, valutakurser og verdipapirmarkeder.

Operasjonell risiko: Risiko for tap som følge av utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser eller systemer, menneskelige feil eller eksterne hendelser.

Likviditetsrisiko: Risiko for at konsernet ikke er i stand til å finansiere økninger i eiendelene og innfri sine forpliktelser.

Eierisiko: Risiko for:

- at SpareBank1 BV blir påført negativt resultat fra eierposter i strategisk eide selskaper.
- at SpareBank1 BV må tilføre ny egenkapital i strategisk eide selskap, enten dette skyldes ønske om vekst eller sikre videre drift som følge av negative resultater.

Eierisiko vurderes i tilknytning til selskaper hvor SpareBank1 BV har en vesentlig eierandel og / eller vesentlig innflytelse eller selskapet er av strategisk betydning.

Forretningsmessig risiko:

Risiko for uventede inntekts- og kostnadssvingninger. Risikoen kan opptre i ulike forretnings- og / eller produktsegmenter og være knyttet til konjunktursvingninger eller endret kundeatferd.

Strategisk risiko: Risiko for svikt i inntjening som skyldes endringer i rammebetingelser, feilslåtte strategiske satsninger og / eller svak implementering av beslutninger eller manglende tilpasning til endringer i forretningsmessige rammebetingelser.

Omdømme risiko: Risiko for svikt i inntjening og kapitaltilgang på grunn av sviktende tillit og omdømme i markedet eller i forhold til kunder, motparter, egenkapitalbevisiere og myndigheter.

Etterlevelses (compliance) risiko:

Risiko for at konsernet pådrar seg offentlige sanksjoner / bøter, økonomisk tap eller svekket omdømme som følge av manglende etterlevelse av lover / forskrifter, standarder eller interne retningslinjer.

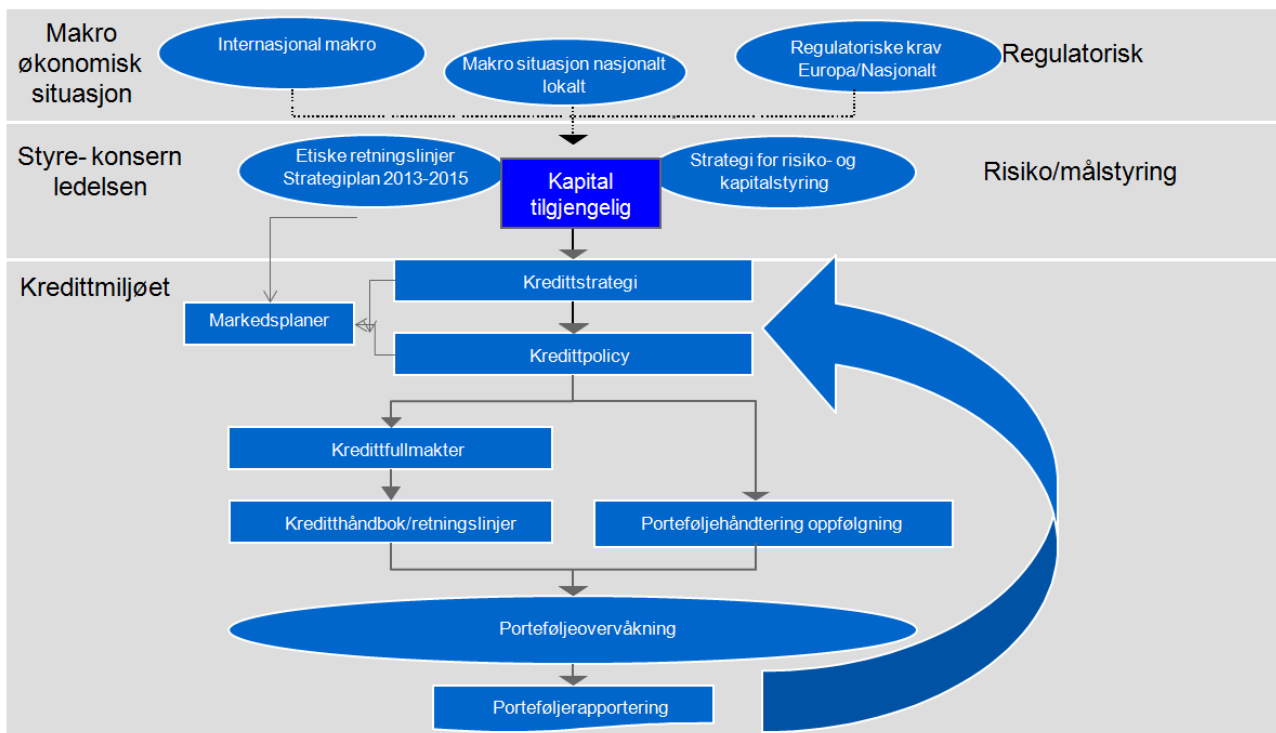
Nedenfor følger en presentasjon av de viktigste risikoområdene.

Kredittrisiko

Kredittrisiko defineres som risiko for tap knyttet til at kunder eller andre motparter ikke kan gjøre opp for seg til avtalt tid i henhold til skrevne avtaler, og at mottatte sikkerheter ikke dekker utestående krav. Konsentrasjonsrisiko kreditt defineres som risiko for tap som følge av konsentrasjon omkring store enkeltkunder, enkelte bransjer, geografiske områder, sikkerheter med samme risikoegenskaper, samt motparter i interbankoperasjoner eller handel med finansielle derivater.

Styring og kontroll

Konsernets styring av kredittrisiko inngår som en del av konsernets overordnede rammeverk for helhetlig risikostyring. Styret reviderer minimum årlig bankens kredittstrategi. Prosedyrene for kredittstyring er beskrevet i rammeverksdokumentasjon og gir føringer for virksomhetens utøvelse av kredittpolitikk innenfor risikotoleransen.

Regulatoriske forhold

Kredittrisiko er en av konsernets største risikoer og banken må holde tilstrekkelig kapital til å sikre at bankens kreditorer ikke skal bli påført tap som konsekvens av eventuell realisert risiko. Denne kapitalen betegnes ofte som økonomisk kapital, uventet tap eller som risikojustert kapital. Kapitaldekningsregelverket fastsetter metode og minimumskrav til økonomisk kapital gjennom kapitalkravsforskriften. Bankene benytter standardmetoden for kredittrisiko.

Med bakgrunn i årlig risikoanalyse beregnes behovet for risikojustert kapital også for mulig kapitalbehov utover minimumskravet som definert under Pilar II, hvor også øvrige risikoer, som ikke er regulert med minimumskrav som under Pilar I, vektet.

Internt økonomisk kapitalbehov beregnes etter modellering som beskrevet under kapittelet for risikoklassifisering.

Styre - konsernledelse

Styret fastlegger bankens kredittstrategi basert på definert risikotoleranse og muligheter avdekket i årlig risikoanalyse og allokterer risikojustert kapital for virksomhetsområdene. Det fastsettes avkastningskrav på allokert kapital. Styret følger interne retningslinjer for god virksomhetsledelse herunder etiske retningslinjer som speiler forventede krav til atferd og etterrettelighet.

Risiko og målstyring

Administrasjonen operasjonaliserer bankens kredittpolicy med årlig oppdatering og tilrettelagte systemer og prosedyrer for overvåking og rapportering av måltall og resultater. Kredittpolicyen definerer toleransegrenser og sikrer målrettet aktivitet. Kredittpolicy revideres årlig.

Kredittmiljøet

Saksbehandling styres etter interne retningslinjer inklusiv et bevilgningsreglement for beslutningsstrukturen. Retningslinjene skal sikre etterlevelse av sentrale lover og forskrifter og gi støtte til etterlevelse av kredittpolicy. Fullmakter er delegert av styret. Styret tar aktivt del i beslutning og oppfølging av definerte saker. I kredittbehandlingen vektlegges særlig inntjening, soliditet, atferd og ledelse. Beslutningsstrukturen følger kompleksiteten i risiko. Bevilgningsreglement vurderes fortløpende, og minimum årlig.

Oppfølging av kreditt skjer med en strukturert rapportering. Rapporter baseres på bankens porteføljestyringsverktøy. Bankens risikoklassifiseringssystem står sentralt ved fastsettelse av måltall og i tilhørende oppfølging. Overvåkingen er effektiv, med periodisk oppdatering, som sikrer et godt grunnlag for fortløpende styring etter registrerte endringer, hvor særlig utvikling i forventet tap, migrering, avkastning på allokert risikojustert kapital og tapsutsatte engasjementer følges. Særlig rapportering foreligger for utsatte engasjementer.

Tilrettelegging av porteføljestyringen er et kontinuerlig arbeid, hvor hensynet til effektiv drift vektlegges. Banken ønsker å unngå unødige tap, få en best mulig risikoprising og høy effektiv utnyttelse av allokert kapital.

Det er etablert en uavhengig risikorapportering til ledelsen og styret. Kvalitet i kredittmodell og anvendelse, overvåkes og forbedres også gjennom en årlig valideringsprosess.

Risikoprising

Gjennom forbedring av prismodeller og kompetansetiltak i kredittlinjen har konsernet i løpet av de seneste årene arbeidet aktivt med å optimalisere risikoprisingen.

Risikoklassifisering

Risikomodellene for PM og BM er basert på statistiske analyser (logit-regresjon) av historiske sammenhenger, med særlig vekt på inntjening, soliditet og atferd. Modellene er under kontinuerlig videreutvikling og jevnlig validering. Siste kvantitative validering over normalscorede kunder i banken, viser en rangeringsevne på mislighold, målt med AUC, på ca 90 % i PM og ca 85 % i BM. Observasjonene er på nivå med SpareBank1 alliansens tall. Modellene beregner parametre, som inngår i den videre klassifiseringen.

De viktigste parametrene i kreditt er:

1. **Sannsynlighet for mislighold.** (PD) Beregnes over kundens score i forhold til forklaringsvariablene som inngår i regresjonsanalysen. PD angir sannsynligheten for at kunden går i mislighold innen ett år, og er det sentrale risikomålet. Klassifiseres etter 9 friske risikoklasser (A til I). I tillegg er det to misligholdsklasser (J og K) for kunder med misligholdte og/eller nedskrevne engasjement.
2. **Forventet eksponering ved mislighold.** (EAD). Bankens forventede eksponering i enkeltengasjementet gitt mislighold.
3. **Tap gitt mislighold.** (LGD). Andelen av kundens engasjement som forventes tapt gitt ett mislighold. Tar hensyn til sikkerhetsverdier
4. **Forventet tap.** (EL). Er en gjennomsnittsførentning til tap. Beregnes for hver enkeltkunde. Alle tap over null og opp til forventning, er å vurdere som en driftskostnad, og skal dekkes over driftsmarginen.
5. **Uventet tap.** (UL). Er en beregning av tap som er større enn forventet tap, og som banken må holde kapital (økonomisk kapital) for å kunne dekke. Størrelsen på behovet for økonomisk kapital vil avhenge av porteføljens sammensetning, modellenes diskriminerende evne og valgt konfidensnivå.

Beregnet UL etter alliansen modell vurderes å være den beste tilgjengelige modelltilnærming for å beregne kapitalbehovet til dekning av bankens kredittrisiko og benyttes som grunnlag for beregning av økonomisk kapital.

Risikoklasser

Risiko-klasse	Nedre grense	Øvre Grense
A	0,00 %	0,10 %
B	0,10 %	0,25 %
C	0,25 %	0,50 %
D	0,50 %	0,75 %
E	0,75 %	1,25 %
F	1,25 %	2,50 %
G	2,50 %	5,00 %
H	5,00 %	10,00 %
I	10,00 %	99,99 %
J	99,99 %	100,00 %
K	100,00 %	100,00 %

Risikoklasser på hovedgrupper. Grenser etter misligholdssannsynlighet (PD). Det er 9 friske klasser A-I, 2 klasser (J-K) for henholdsvis misligholdte og nedskrevne engasjementer. J klassen gjelder engasjementer med mislighold større enn kr 1.000,- over 90 dager. J og K klassen er definert med PD 100 % i tråd med definisjon i kapitalkravsforskriften vedrørende IRB modeller.

Sikkerhetsklasser

Sikkerhetskl.	Dekning
1	Over 120 %
2	Over 100 %
3	Over 80 %
4	Over 60 %
5	Over 40 %
6	Over 20 %
7	Inntil 20 %

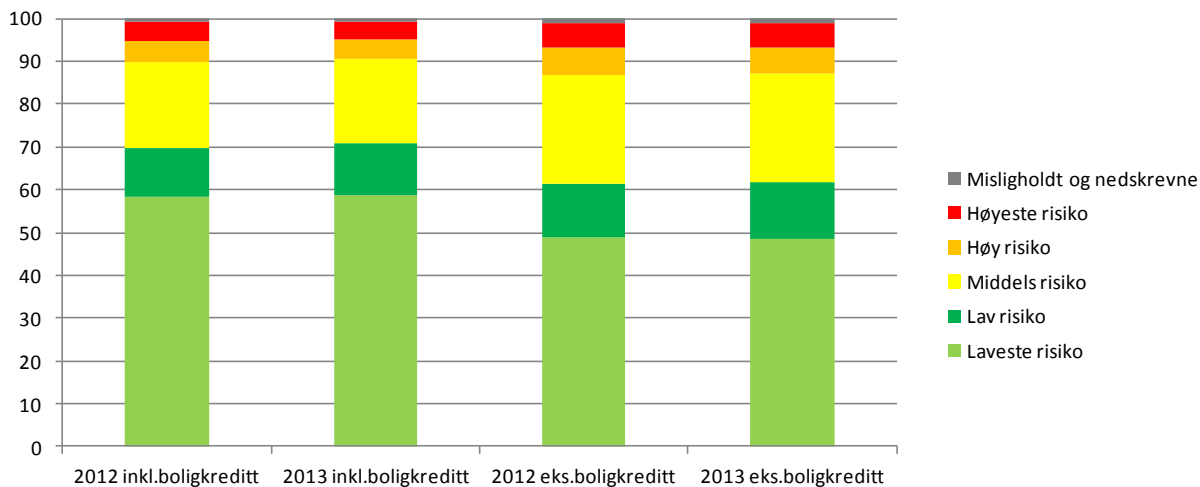
Sikkerhetsklasser på hovedgrupper. 7 klasser hvor dekning viser sikkerhetsverdi målt etter realisasjonsverdi, og viser derav tapsgrad i forhold til knyttet engasjement. Realisasjonsverdier er beregnet med utgangspunkt i standardiserte reduksjonssatser etter type sikkerhet, beregnet for realisasjon i et normalt marked.

Porteføljeinformasjon

Klassifiseringen i grupper baseres på risikomatriksen hvor både risikoklassen, målt med PD, og sikkerhetsklassen, målt etter engasjementets sikkerhetsdekning inngår.

Nedenstående tabeller viser utvalgte hovedtrekk ved porteføljens sammensetning og utvikling.

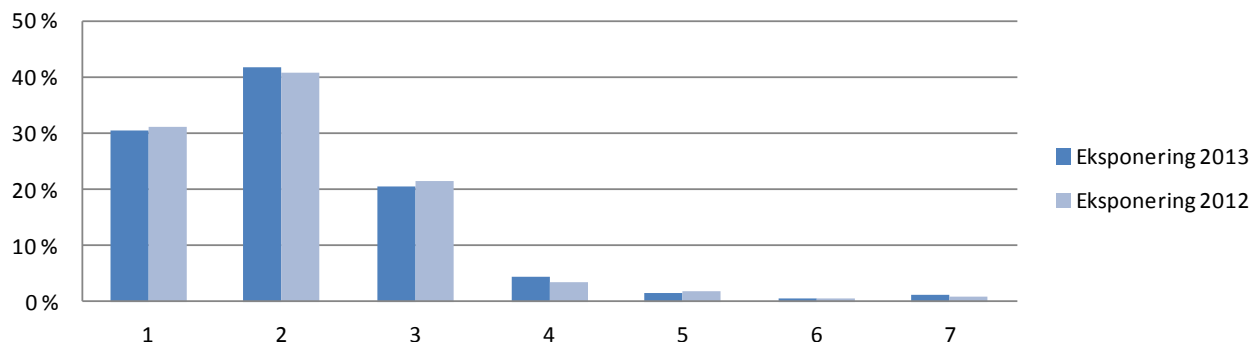
Figuren viser samlet utlånsvolum på kunder fordelt på risikogrupper i prosent av totalportefølje inkl overført volum til Sparebank1 Boligkreditt AS.

Total portefølje har ca 70 % av eksponeringen mot laveste og lav risikoklasse. Profilen er stabil over tid. Konsernet har overført deler av boligfinansieringer til alliansens boligkreditselskap. Banken forestår den daglige forvaltning av lånene og har rett til å ta engasjementene tilbake ved eventuelt mislighold. Banken eier en forholdsmessig andel av kredittselskapet, og holder kapital for den langsiktige risikoen. Av den grunn er det i noen sammenhenger naturlig å se forvaltet portefølje i sammenheng.

Figuren viser volum inkl overført volum til boligkreditselskapet på samlet utlån fordelt etter sikkerhetsdekning

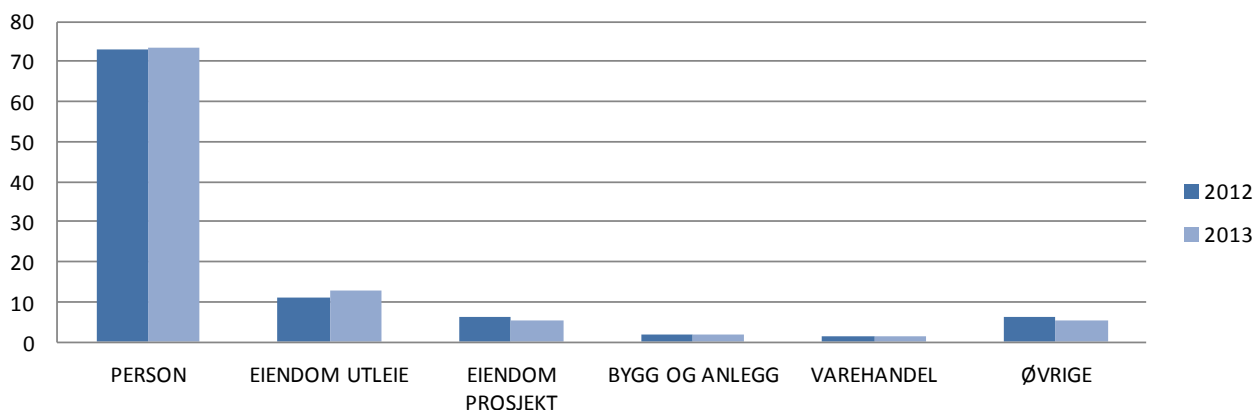
Sikkerhetsklasser

Størstedelen av porteføljen er sikret med en høy grad av kvalifisert sikkerhet. Rangering i klasse 1 og 2 tilsier full engasjementsdekning ved realisering i et normalt marked, men hvor realisasjonsverdier beregnes til verdier under sikkerhetsobjektene forventede markedsverdi. Fast eiendom utgjør den største delen av sikkerhetsdekningen.

Figuren viser samlet utlånsvolum inkl overført volum til boligkreditselskapet fordelt etter marked og bransje.

Bransjekonsentrasjon - Utvikling 2013

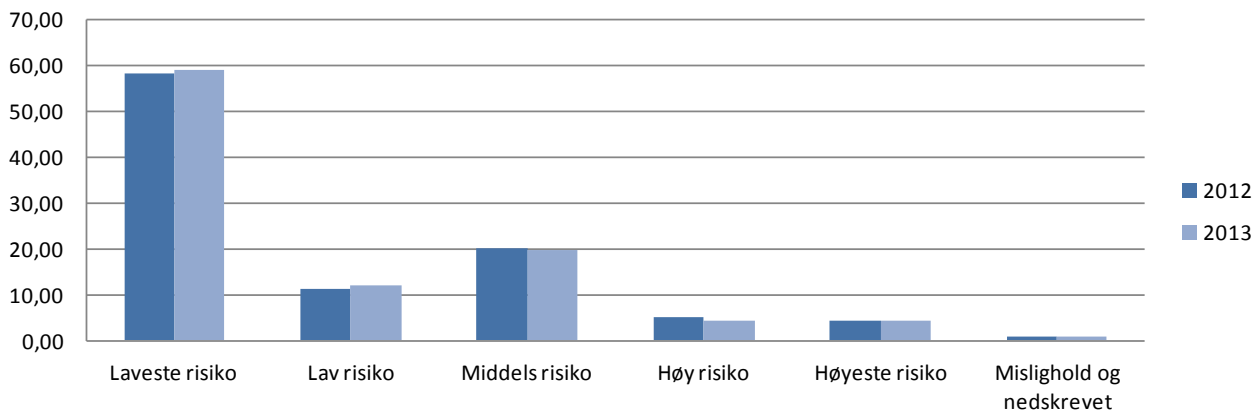
Porteføljen er diversifisert. Porteføljens tyngdepunkt er preget av personmarkedet, hvor boligfinansiering utgjør kjernen. Bedriftsmarkedet har tyngdepunktet innen utleie av fast eiendom. Eiendomssektoren er preget av langsiktige kontrakter med solide kunder. Konsernet har som langsiktig mål å øke andelen av finansiering i bedriftsmarkedet mot andre bransjer enn eiendom.

I bankens interne risikomodell for økonomisk kapital, beregnes forventet tap med utgangspunkt i produktet av beregnet eksponering, misligholdssannsynlighet (PD) og forventet tapsgrad. Beregningene gir videre grunnlaget for beregningen av uventet tap.

PD beregnes med utgangspunkt i utfallsrommet til en langsiktig konjunktursyklus. Modellen benyttes til kapitalallokering, i innvilgelse og oppfølging, i risikoprising, og inngår i bankens interne kapitalbehovsvurderinger (ICAAP). Per 31.12.13 var volumvektet PD målt på bedriftsmarkedets friske portefølje, risikoklasse A til I, 3,20 % av delporteføljens utlånsvolum. Forventet tap for bedriftsmarkedet i et 12 mndrs perspektiv utgjorde ca 0,2 % av eksponeringen. Tilsvarende vektet PD og tapsforventning for kunder risikoklassifisert i personmarkedet var henholdsvis 1,08 % og 0,03 %.

Figuren viser samlet porteføljeutvikling inkl overført volum til boligkreditselskapet fordelt ulike risikogruppene.

Risikoutvikling 2013

Samlet risikoprofil er i hovedsak stabil over perioden. Størst vekst i gruppen laveste risiko med moderat tilbakegang i lav og midlere sjikt. Svak nedgang i misligholdte og nedskrevne. Tilvekst i laveste risikogruppe utgjorde ca 1,4 mrd.

Generelt om kredittrisiko

Utlånsvolum overført til SpareBank1 Boligkreditt AS ikke inkludert i tabellene nedenfor.

Tabellen viser netto utlån etter justering for nedskrivning, fordelt på hovedtyper av engasjementer.

Engasjementstyper	2012	2013
Personmarked	12.504.679	11.530.995
Bedriftsmarked	6.298.144	6.142.519
Utlandet / andre	190.489	187.413
Samlet netto utlån	18.773.708	17.860.927

Porteføljens sammensetning mellom person- og bedriftsmarkedet er relativt stabil. Store deler av veksten i personmarkedet, overføres fortløpende til SpareBank1 Boligkreditt AS. Det arbeides på alliansenivå med å tilrettelegge for å gi bankene en mulighet for å overføre finansiering av næringseiendom i eget finansieringsselskap.

Tabellen viser samlet engasjement fordelt etter marked og geografi.

Engasjementstyper Geografisk	Personmarked		Bedriftsmarked	
	2012	2013	2012	2013
Vestfold	6.709.774	5.787.584	4.098.942	3.962.207
Buskerud	4.416.297	4.510.110	1.895.150	1.934.108
Norge for øvrig	1.378.608	1.233.301	304.053	246.205
Utlandet / andre	190.489	187.413		
Samlet netto utlån	12.695.168	11.718.408	6.298.144	6.142.519

Den geografiske fordelingen er hovedsakelig stabil i 2013. Nedgangen i volum PM skyldes i hovedsak andel av volum overført til boligkreditt i perioden.

Tabellen viser engasjementer fordelt etter løpetid og hovedmarkedsgrupper.

Samlet engasjement etter løpetid	Under 1 år	1- 5 år	Over 5 år	Total
Personmarkedet	1.987.718	1.592.927	8.137.763	11.718.408
Bedriftsmarkedet	1.041.916	834.976	4.265.628	6.142.519
Kredittinstitusjoner	332.262	0	2.500	334.762
Totalt 2012	3.361.896	2.427.902	12.405.891	18.195.689

Porteføljen er preget av stabile og langsiktige finansieringer.

Tabellen viser engasjementer med mislighold og nedskrivninger fordelt på bransje.

Samlet engasjementsbeløp med verdifall og forfalte engasjementer	Forfalte	Med verdifall	Total
Bransje			
Bygg og anlegg	2.705	15.391	18.096
Eiendom prosjekt	0	21.293	21.293
Eiendom utleie	2	24.364	24.366
Finansiering og forsikringsvirksomhet	0	1.364	1.364
Forretningsmessig tjenesteyting	4	0	4
Industri	1.447	0	1.447
Informasjon og kommunikasjon	1	1.026	1.027
Landbruk	1	0	1
Offentlig og sosialtjenesteyting	5	91	95
Transport og lagring	0	0	0
Varehandel	3	25.748	25.750
Lønnstakere og øvrige	73.006	31.796	104.802
Total	77.174	121.072	198.246

Observert verdifall står godt i forhold til utlånseksposeringen innenfor den enkelte bransje.

Tabellen viser årets resultatførte endringer på tap etter bransje.

Verdiendringer og nedskrivninger	Engasjement	Resultatførte verdiendringer	Akk. Nedskrivninger
Bransje			
Lønnstakere og lignende	104.802	-2	27.629
Industri	1.447	-6.599	
Bygg og anlegg	18.096	2.106	9.220
Varehandel, Hotell og restaurant	25.750	4.803	13.332
Eiendom, forretningsmessig tjenesteyting	45.663	1.790	16.879
Transport og lagring	95	-569	94
Offentlig og sosial tjenesteyting		0	
Andre	2.392	-483	1.150
Total	198.246	1.046	68.304

Resultatførte verdiendringer gjelder individuelle nedskrivninger.

I 2013 har identifiserte tap vært få og lave.

Tabellen viser forfalte og nedskrevne eksponeringer med verdiendringer etter geografisk fordeling.

Engasjement med verdifall og mislighold	Engasjement Forfalte	Engasjement Nedskrevne	Samlet engasjement	Verdiendring	akk Nedskrivning
Buskerud	29.724	45.420	75.145	8.520	33.195
Vestfold	38.383	66.797	105.180	-10.494	27.702
Utland	4	114	118	147	147
Norge for øvrig	9.063	8.741	17.804	2.872	7.259
Totaler	77.174	121.072	198.246	1.046	68.304

Sum nedskrivning følger av individuell vurdering for verdifall. Porteføljen vurderes ikke som tapsutsatt som følge av geografiske årsaker.

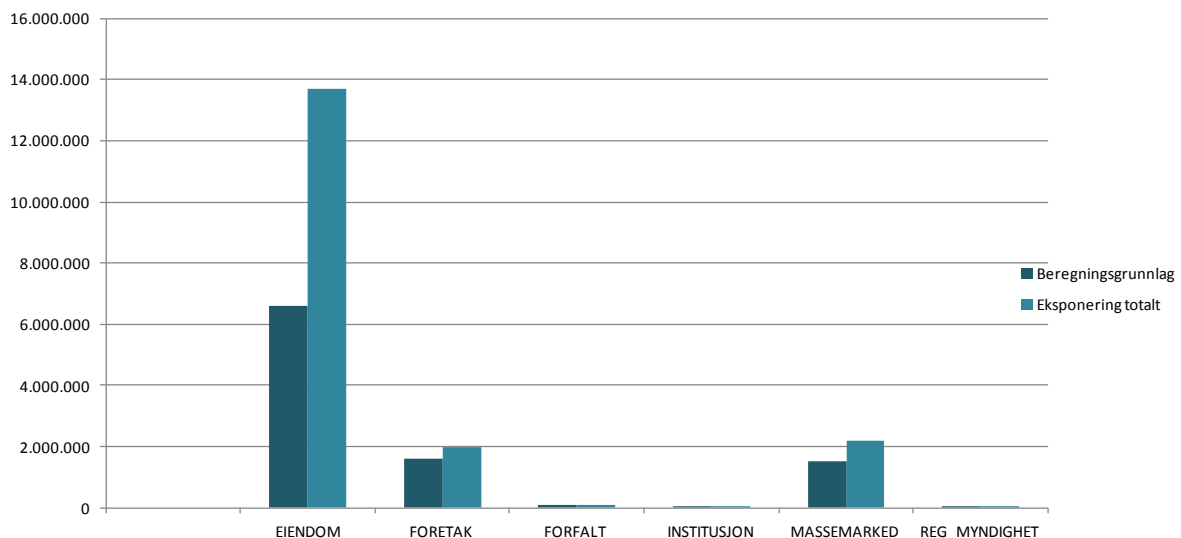
Tabellen viser endringer i individuelle og gruppenedskrivninger fordelt på person- og

bedriftsmarked.

Individuelle nedskrivninger	2012			2013		
	Personmarked	Bedriftsmarked	sum 2012	Personmarked	Bedriftsmarked	sum 2013
Individuelle nedskrivninger IB	39.399	51.548	90.947	20.301	51.548	71.849
+økn individ. På tidl.neds.	382	406	788	16	4.087	4.103
- Øvr.endr på indiv.nedskr.	-5.200	-15.602	-20.802	-2.206	-9.674	-11.880
+ nye indiv.nedskrivninger	1.880	18.364	20.244	2.239	13.749	15.988
- konst.tap i per.Tidl.nedskr.	-6.849	-12.479	-19.328	-450	-7.863	-8.313
Sum individuelle nedskrivninger UB	29.612	42.237	71.849	19.900	51.847	71.747
Gruppe nedskrivninger						
Gruppenedskrivninger IB.	28.553	45.339	73.892	26.152	53.435	79.587
+ periodens endring i gruppenedskrivir	-2.401	8.096	5.695	-3.068	-1.777	-4.845
Gruppenedskringer UB.	26.152	53.435	79.587	23.084	51.658	74.742

Nedskrivningspraksis følger utlånsforskriftens krav. Individuelle nedskrivninger foretas etter identifikasjon av objektive bevis for inntrufne tapshendelser hvor det er påregnelig at utlånets balanseverdi har verdifall. I henhold til forskriften nedskrives det ikke for tap som følge av antatte, men ikke inntrufne og eventuelle fremtidige tapshendelser. Det nedskrives for grupper av utlån med antatt like risikoegenskaper, med tilsvarende krav til objektive bevis og inntrufne tapshendelser som for identifiserte tap, men hvor det enkelte tapsutsatte engasjement ikke er identifisert. Nedskrivningene vurderes i sum som konservative.

Figuren og tabellen nedenfor viser beregningsgrunnlaget for kapitalkrav etter standardmetoden for kreditt og eksponering i de enkelte engasjementskategorier 31.12.13.

Hovedtall på kapitalberegning etter standardmetoden for kredittrisiko.

Kategori	Beregningsgrunnlag	Eksponering totalt	Eksp. p/balansen	Eksp. u/balansen	Antall Kunder
EIENDOM	6.608.911	13.690.844	12.813.663	877.182	9.202
FORETAK	1.603.641	1.990.635	1.280.097	710.538	327
FORFALT	86.476	85.068	82.128	2.940	338
INSTITUSJON	2.222	16.927	5.547	11.380	12
MASSEMARKED	1.521.120	2.202.509	1.885.846	316.663	16.373
REG_MYNDIGHET	2.200	40.000	0	40.000	2
Totalt	9.824.570	18.025.983	16.067.280	1.958.703	26.254

Kreditteksponeringen etter standardmetoden viser at boligkategorien, som inngår i eiendoms-kategorien og som vektes med 35 % av eksponeringen, er den største kategorien i beregningsgrunnlaget. Foretak vektes med 100 %.

Massemarkedet består hovedsakelig av resteksponering fra personmarkedet, som ikke faller inn

under boligkategorien, samt mindre foretak. Massemarkedet vektes med 75 % i kapitaldekningsammenheng. Banken vurderer massemarkedet til å være stabilt og veldiversifisert.

Obligasjonsportefølje – risikoklassifisering

Sektor	Klassifisering				Markedsverdi	Markedsverdi	
	Laveste risiko	Lav risiko	Middels risiko	Høy risiko		Pålydende	
Norske boligkredittforetak		0	2.171.480	0	0	2.171.480	2.158.500
Norsk og andre OECD stater	965.448	0	0	0	0	965.448	968.000
Utenlandske banker og kredittforetak	0	0	0	306.039	0	306.039	302.000
Kommuneforvaltningen	209.318	0	0	0	0	209.318	205.000
Norske kredittforetak og banker	0	153.869	0	0	0	153.869	152.000
Utenlandske private foretak	0	0	0	130.229	50	130.279	135.000
Statlig eide aksjeselskaper	0	0	121.135	0	0	121.135	121.000
Fylke og kommune	0	0	56.431	0	0	56.431	55.000
Kommunalt eide aksjeselskaper	0	0	50.118	0	0	50.118	50.000
Finansielle holdingsselskaper	0	0	0	36.940	0	36.940	36.000
Norske private selskaper	35.150	0	0	0	0	35.150	35.000
Utenlandske private selskaper	0	0	0	10.305	0	10.305	10.000
Sum	1.209.916	2.553.033	483.512	50	4.246.512	4.227.500	

Obligasjons og sertifikatporteføljen er sammensatt av to delporteføljer. Hovedandelen tilhører likviditetsporteføljen med en konservativ sammensetning. Øvrig eksponering inngår i handelsporteføljen. Risikoklassifiseringen er etter en intern vurdering.

Obligasjonsportefølje – likviditets- og handelsportefølje

Obligasjoner og sertifikater	Handelsportefølje	Likv.portefølje	Totalt
Norske boligkredittforetak	174.000	1.984.500	2.158.500
Norsk og andre OECD stater	0	968.000	968.000
Utenlandske banker og kredittforetak	0	302.000	302.000
Fylke og kommune	0	205.000	205.000
Norske kredittforetak og banker	137.000	15.000	152.000
Utenlandske private foretak	5.000	130.000	135.000
Norske næringskredittforetak	81.000	40.000	121.000
Kommunalt eide aksjeselskaper	20.000	35.000	55.000
Utenlandsk statlig eid aksjeselskaper	0	50.000	50.000
Norske private selskaper	26.000	10.000	36.000
Statlig eide aksjeselskaper	0	35.000	35.000
Finansielle holdingsselskaper	0	10.000	10.000
Totalt	443.000	3.784.500	4.227.500

Likviditetsporteføljen styres av krav til deponering i Norges Bank og for øvrig etter bankens behov for likvide eiendeler. Handelsporteføljen er finansielt og forretningsmessig betinget. For øvrig vises det til avsnittet som omhandler markedsrisiko.

Modellbeskrivelse og anvendelse i Pilar II

Kapitalbehovet beregnes i hovedsak etter statistiske modeller beskrevet ovenfor. Det gjøres tillegg for kapitalbehov knyttet til konsentrasjonsrisiko og stresstester hvor en alvorlig økonomisk nedgangskonjunktur legges til grunn.

Konsentrasjonsrisiko er et element i den samlede kredittrisikoen som defineres som risikoen for tap som følge av konsentrasjon mot store kunder, bransjer og/eller geografiske områder. Basert på en vurdering av bankens kredittportefølje beregnes det et ytterligere kapitalbehov knyttet til bankens konsentrasjon knyttet til næringsseiendom og store engasjementer. Videre er det tatt hensyn til kapitalbehov knyttet til forventet vekst i person- og bedriftsmarkedet.

Markedsrisiko

Definisjon: Markedsrisiko defineres som risikoen for tap som skyldes endringer i renter, kursendringer knyttet til finansielle instrumenter og valuta.

Konsernets markedsrisiko oppstår i hovedsak fra investeringer i obligasjoner, sertifikater og aksjer, og som følge av aktiviteter som utføres for å understøtte driften. I tillegg behandles verdiendringer i konsernets portefølje av fast eiendom, som markedsrisiko. Aksjer, andeler og egenkapitalbevis klassifiseres til virkelig verdi over resultatet eller som tilgjengelig for salg. Sertifikater, obligasjoner og rentefond klassifiseres til virkelig verdi over resultatet. Alle finansielle instrumenter klassifisert til virkelig verdi over resultatet, måles til virkelig verdi, og endring i verdi fra inngående balanse resultatføres som inntekt (kostnad) fra andre finansielle investeringer.

SpareBank1 BV er ikke valutabank. Med bakgrunn i dette er valutarisikoen begrenset.

Se for øvrig note 2, 6,12,13, 14, 15, 24, 25, 26, 27 og 35 i bankens årsregnskap 2013 for mer detaljert beskrivelse av regnskapsmessig behandling av finansielle instrumenter.

Styring og kontroll

Markedsrisikoen måles på bakgrunn av rammer vedtatt av styret. Rammene gjennomgås og fornyes på årlig basis.

Nedenfor følger en oversikt over hvordan de enkelte risikoene innenfor markedsrisiko følges operativt.

Renterisiko

Formålet med konsernets styring av renterisiko er å sikre at konsernet til enhver tid har en kjent renterisikoeksponering og at denne er i samsvar med konsernets risikoprofil, gjeldende rammer på området og forventninger til fremtidig renteutvikling. Styring av renterisikoen skal ta hensyn til elementene knyttet til renterisiko.

Renterisiko kan deles i følgende elementer:

- Basisrisiko; parallell skift i rentekurven
- Reprisingsrisiko/adminstrativ renterisiko
- Rentekurverisiko; ikke-parallell skift på rentekurven
- Spreadrisiko

Basisrisiko er den verdiendring på bankens eiendeler og gjeld som finner sted når hele rentekurven parallellforskyves. Denne risikoen er beregnet som effekten på de finansielle instrumentenes virkelige verdi av en renteendring hvor hele rentekurven forutsettes å parallellforskyve seg.

Administrativ renterisiko oppstår fordi det i praksis vil gå noe tid fra en renteendring inntreffer i markedet til banken har fått justert vilkårene på innskudd og utlån med flytende rente. Finansavtaleloven krever som hovedregel minimum seks ukers varslingsfrist ved renteøkning på utlån til kunder, og 8 uker ved rentereduksjon på innskudd.

Rentekurverisiko er risikoen for at markedets prising av de enkelte utstedere ikke endrer seg tilsvarende som de underliggende referanserenter.

Spreadrisiko er virkningen av endringer i markedets risikopremie. Denne består av kreditt- og likviditetsrisiko.

Aksjerisiko

Aksjerisiko måles i forhold til rammer for eksponering i aksjer, egenkapitalsbevis eller andeler i

aksjefond. Styring og oppfølging av risikoområdet tar utgangspunkt i vedtatt ramme for eksponering i omløpsaksjer i tillegg til retningslinjer gitt i lover og forskrifter om tillatt total eksponering. Risikoområdet dekker omløps- og anleggsaksjer som ikke er av strategisk karakter. Aksjer i selskap som vurderes som strategiske posisjoner for SpareBank1 BV er vurdert under eierrisiko.

Valutarisiko

Valutarisiko måles ut fra samlet brutto- og nettoposisjon i valuta og nettoposisjon i ulike valutasorter. SpareBank1 BV er ikke valutabank og er som en følge av dette i hovedsak eksponert mot valutarisiko ved kontante valutabeholdinger som ligger i hver enkelt lokalbank. Alle valutaeksponeringer på finans/fundingområdet skal swappes til norske kroner i henhold til styrebeslutning (bankens likviditetsstrategi).

Derivater

I bankens treasurvirksomhet inngår derivatavtaler hovedsaklig i forbindelse med handel av underliggende lån eller obligasjonsinvesteringer ut fra sikrings- eller risikostyringshensyn. Avtaler inngås kun med kredittgodkjente motparter. Banken har ingen tradingportefølje av derivater. Bankens derivater består i all hovedsak av renteswapper.

Rammer, overvåkning og rapportering

Plassering i rentebærende papirer styres av en ramme for maksimal eksponering, samt rammer for eksponering pr utsteder. Løpende overvåking og oppfølging i forhold til rammer foretas av controller i økonomiavdelingen. Rammebrudd rapporteres til styret og adm. banksjef. Eventuelle meldinger om brudd vil bli registrert i taps- og hendelsesdatabase. Finansavdelingen rapporterer månedlig eksponering opp mot vedtatte rammer til styret og ledelsen. I månedsrapporten presenteres også stresstester knyttet til likviditetsområdet. Avdeling for risikostyring gjennomfører uavhengig rapportering av de ulike områdene innenfor markedsrisiko til styret og ledelsen hvert kvartal.

Porteføljinformasjon

SpareBank1 BV klassifiserer aksjer innenfor kategoriene virkelig verdi og tilgjengelig for salg. Verdipapirer som kan måles pålitelig og som rapporteres internt til virkelig verdi klassifiseres til virkelig verdi over resultatet. Dersom det ikke finnes et aktivt marked for en finansiell eiendel (eller eiendelen er unotert), kan konsernet beregne virkelig verdi ved bruk av ulike verdsettelsesmodeller. Dersom eiendelen ikke lar seg måle pålitelig, vurderes kostpris som mest pålitelig tilnærming.

Aksjer og andeler

Aksjer og andeler	2009	2010	2011	2012	2013
Kortsiktige plasseringer til virkelig verdi over resultat	56.411	66.222	65.883	66.000	77.391
Langsiktige plasseringer tilgjengelig for salg	291.761	290.855	328.138	417.526	485.705
Sum	348.172	357.077	394.021	483.526	563.096

For spesifisering av postene vises det til note 27 i offisielt regnskap for 2013.

Metodikk og vurderingskriterier i Pilar I

Markedsrisiko er beregnet etter regelverket fastsatt i Kapitalkravsforskriftens kapittel 32 - posisjonsrisiko for egenkapital og gjeldsinstrumenter. Beregningsgrunnlaget for kapitalbehovet har basis i markedsverdien på de enkelte instrumentene multiplisert med angitte risikovekter fastsatt i forskriften.

Modellbeskrivelse og anvendelse Pilar II

Det er ikke benyttet statistiske modeller for beregning av risikjustert kapital for markedsrisiko. Kapitalbehovet beregnes med utgangspunkt i enkle stresstester for de enkelte delelementene. Kapitalbehovsberegningene tar utgangspunkt i styrevedtatte rammer for eksponering.

Stresstestnivåene er delvis basert på Finanstilsynets risikobaserte tilsynsdokument for evaluering av markedsrisiko og en skjønnsmessig vurdering basert på markedsmessige endringer som ble erfart under finanskrisen. Med utgangspunkt i vedtatte rammer og faktisk eksponering er det beregnet følgende kapitalbehov for de ulike elementene som beskrevet nedenfor.

Renterisiko (eksklusive spreadrisiko)

Fastsatt ramme for maksimal netto renterisiko er satt til 2 % av ansvarlig kapital. Rammen gjelder for 2 % parallell skift i rentekurven.

Spreadrisiko i obligasjonsporteføljen

Spreadrisiko er knyttet til den økonomiske konsekvensen det får for konsernet at markedsverdien reduseres på obligasjonsporteføljen som følge av en generell økning i spreadene i obligasjonsmarkedet. I obligasjonsporteføljen foreligger det også kredittrisiko på den enkelte utsteder. Kapitalbehov knyttet til denne risikoen er beregnet under kredittrisiko.

Erfaringer fra finanskrisen er at spreadene økte betydelig og markedsverdien på obligasjonsporteføljen ble vesentlig redusert når det var store usikkerheter i markedet. Disse erfaringene er lagt til grunn ved beregning av kapitalbehov for spreadrisiko.

Kursrisiko

Ved beregning av kapitalbehov legges investeringsrammen til grunn når det gjelder omløpsaksjer, mens det vurderes riktig å legge faktisk posisjon til grunn når det gjelder anleggsaksjer. Når det gjelder strategiske investeringer beregnes det kapitalbehov for disse under eierrisiko.

Valutarisiko

Siden konsernet ikke har konsesjon som valutabank og det i rammene er vedtatt at det ikke skal tas valutarisiko på øvrig virksomhet er kapitalbehovet knyttet til valutarisiko av uvesentlig karakter.

Eiendomspriserisiko

Konsernet er direkte eksponert mot eiendomsmarkedet gjennom konsernets egne eiendommer. Ved kapitalbehovsberegningen er estimert markedsverdi av eiendommene redusert med 20 % og vurdert mot bokført verdi av eiendommene. Det antas å være solid merverdi i konsernets eiendomsmasse, og det er derfor vurdert ikke å være behov for å sette av kapital knyttet til denne risikoen.

Operasjonell risiko

Operasjonell risiko er risikoen for tap som følge av utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser eller systemer, menneskelige feil eller eksterne hendelser.

Operasjonell risiko omhandler risikoen for tap som følge av:

- Menneskelige faktorer:
Brudd på rutiner / retningslinjer, manglende kompetanse, uklar strategi, policy eller rutiner, samt interne misligheter
- Systemer:
Svikt i IKT og øvrige systemer
- Eksterne årsaker:
Kriminalitet, bedragerier, naturkatastrofer, andre eksterne årsaker

Styring og kontroll

Operasjonell risiko er en risikotype konsernet i størst mulig grad ønsker å ha god kontroll på. Ved oppbygging av internkontroll benyttes risiko-, konsekvens- og sannsynlighetsvurderinger for å fastsette nivå på kontrollomfanget. Operasjonell risiko styres gjennom et eget rammeverk tilknyttet en kvalitetsmodell. Kvalitetsmodellen består av følgende elementer:

- En årlig vurdering av strategiske risikoer og risikoer knyttet til de ulike forretnings- og støtteprosesser. Denne vurderingen danner grunnlaget for fastsettelse av forbedrings- og kontrolltiltak relatert til de identifiserte risikoer. I tillegg har konsernet etablert egne prosedyrer for risikovurderinger i forbindelse med implementering av nye produkter og systemer og i de tilfeller konsernet ønsker å gå inn i nye forretnings- og / eller markedsområder.
- En årlig lederbekreftelse av internkontrollen der det rapporteres fra lederne i organisasjonen om status knyttet til internkontrollen innenfor den enkelte organisatoriske enhet. Bekreftelsen danner grunnlaget for forbedringstiltak på de ulike virksomhetsområdene. Det er etablert en compliance funksjon som skal arbeide aktivt med å forbedre internkontrolltiltak og påse etterlevelse av eksternt og internt rammeverk.

I tillegg foretas en løpende gjennomgåelse av anbefalinger fra intern revisor, ekstern revisor og tilsynsmyndigheter som grunnlag for implementering av forbedringstiltak.

Konsernet har etablert og tatt i bruk en internkontrolloppfølgingsdatabase for å sikre etterlevelse av besluttede tiltak. Videre har konsernet implementert en egen taps- og hendelsesdatabase for registrering av uønskede hendelser av betydning.

Metodikk og vurderingskriterier Pilar I

Beregningsgrunnlaget i basismetoden er 15 % av gjennomsnittlig inntekt de tre siste år beregnet ved regnskapsårets slutt. Inntektspostene som medtas i beregningsgrunnlaget følger av § 42-1 (3) i kapitalkravsforskriften.

Modellbeskrivelse og anvendelse Pilar II

Kapitalbehovet er beregnet med utgangspunkt i basismetoden i Pilar I. Beregningsgrunnlaget i basismetoden er 15 % av gjennomsnittlig inntekt de tre siste år beregnet ved regnskapsårets slutt. I tillegg gjøres en skjønsmessig vurdering av ytterligere kapitalbehov for å dekke operasjonell risiko utover minstekravet i henhold til Pilar I.

Likviditetsrisiko

Definisjon:

Risikoen for at konsernet ikke klarer å finansiere økninger i eiendelene og innfri sine forpliktelser eller evner å finansiere eiendeler (inkl ønsket vekst) uten vesentlige økte kostnader. Nivået på bankens ansvarlige kapital vil være en sentral forutsetning for å kunne tiltrekke seg nødvendig funding til enhver tid.

Styring og kontroll

Strategi for likviditetsstyring er førende for styringen av likviditetsrisikoen i SpareBank1 BV. Denne setter rammer for netto likviditetsbehov i ulike tidsintervaller, krav til langsiktighet i finansieringen, størrelsen på likviditetsreserver og lengden på den tidsperioden konsernet skal være uavhengig av å hente ny finansiering fra penge- og kapitalmarkedet. Likviditetsstrategien revideres minst årlig av konsernets styre.

I tilknytning til strategien er det etablert en egen beredskapsplan og en beredskapsgruppe som skal håndtere urolige likviditetssituasjoner.

Det benyttes stresstester som analyserer konsernets likviditetsmessige sårbarhet i perioder uten tilgang på ekstern funding (se nedenfor). Finansavdelingen har ansvaret for likviditetsstyringen, mens avdeling for risikostyring har ansvaret for uavhengig overvåkning og rapportering av utnyttelse av rammer i henhold til likviditetsstrategien.

Modellbeskrivelse og anvendelse

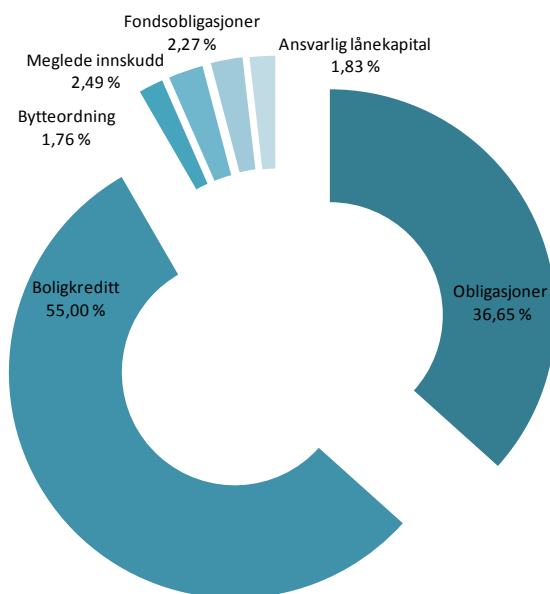
Likviditetsrisiko er definert som risikoen for at tilbydere av likviditet ikke kan eller vil tilby likvider til banken, eventuelt kun til en pris som er vesentlig høyere enn normale markedsvilkår. En slik situasjon kan oppstå ved at banken får en svekket kredittverdighet (opplevd og/eller faktisk), eller at markedet for likviditet slutter å fungere på en tilfredsstillende måte. Likviditetsrisiko handler derfor ikke først og fremst om å ha tilstrekkelig kapitalbase for å tåle tap, men å ha tilstrekkelig med likvide midler til å dekke inn de forpliktelser som kommer til forfall i en kriseperiode. Denne risikoen håndteres ved å sette rammer nevnt under styring og kontroll.

Likevel vil det i en likviditetskrise kunne påløpe tap som konsernet må ha evne til å tåle. Konsernets kapitalberegning er basert på å beregne den merpris en vil måtte påregne å betale i et marked som i en tidsperiode ikke er velfungerende eller at banken i en periode har fått svekket sin tillit i markedet.

Diversifiserings- og forfallstruktur

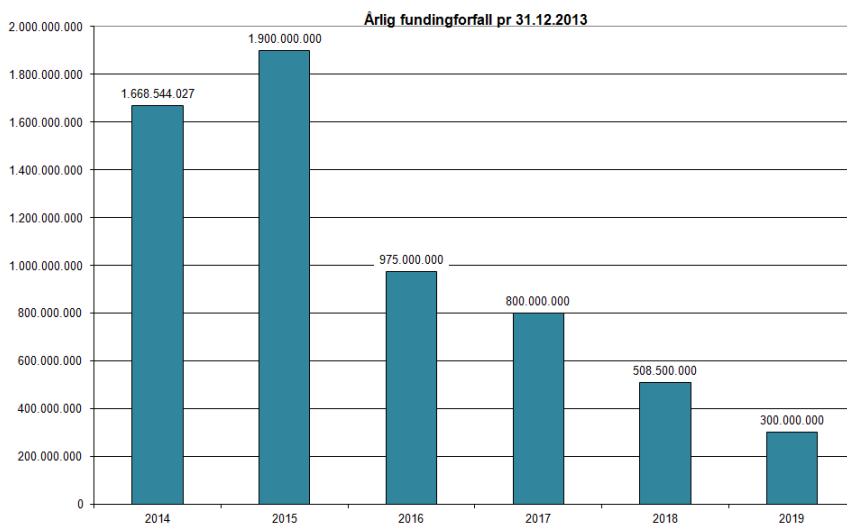
Likviditetsrisikoen reduseres gjennom spredning av innlånene på ulike markeder, innlånskilder, instrumenter og løpetider. Totale innlån ekskl meglende innskudd utgjør 5,8 milliarder kroner ved utgangen av 2013. Banken har overført 7,5 milliarder kroner til SpareBank1 Boligkreditt AS pr 31.12.2013, en økning på ca 1 milliard i forhold til utgangen av 2012. Totalt utgjør innlån og volum overført til boligkreditselskapet 13,7 milliarder kroner.

Figuren nedenfor illustrerer spredningen i konsernets innlånskilder med unntak av ordinære kundeinnskudd pr 31.12.2013:

Innlån i det norske obligasjonsmarkedet utgjør pr 31.12.2013 ca kr 5 milliarder og står for 36,7 % av samlet innlån inklusive volum overført SpareBank 1 Boligkreditt AS. Av det totale innlånsvolumet på 5,8 milliarder kroner forfaller 1,7 milliarder kroner i løpet av 2014.

Figuren nedenfor viser innlånsporteføljens forfallstruktur pr 31.12.2013.

Informasjon om innskuddsdekning

Innskudd fra kunder er konsernets viktigste finansieringskilde. Innskuddsdekning, målt som innskudd i prosent av brutto utlån ekskl. overført volum til boligkreditt, utgjorde 85,7 % ved utgangen av 2013. Innskuddsdekning inkl Boligkreditt utgjør 58,5 % pr 31.12.2013 mot 56,3 % for samme periode i 2012.

Informasjon om overføringer av lån til SpareBank1 Boligkreditt AS

SpareBank 1 Boligkreditt AS er eid av sparebanker som inngår i SpareBank 1-alliansen. SpareBank 1 BV har en eierandel på 4,26 % pr. 31. desember 2013. Hensikten med kredittforetaket er å sikre bankene i alliansen stabil og langsiktig finansiering av boliglån til konkurransedyktige priser. Obligasjonene til SpareBank 1 Boligkreditt AS har en rating på Aaa og AAA fra henholdsvis Moody's og Fitch. SpareBank 1 Boligkreditt AS erverver utlån med pant i boliger og utsteder obligasjoner med fortrinnsrett innenfor regelverket for dette som ble etablert i 2007. Som en del av alliansen kan SpareBank 1 BV overføre utlån til foretaket, og som en del av bankens finansieringsstrategi er det overført utlån til foretaket. Lån overført til Sparebank 1 Boligkreditt AS er sikret med pant i bolig innenfor 75 % av takst. Overførte lån er juridisk eid av Sparebank 1 Boligkreditt AS og SpareBank 1 BV har, utover forvaltningsrett og rett til å overta helt eller delvis nedskrevne lån, ingen rett til bruk av lånene. Ved utgangen av desember 2013 er bokført verdi av overførte utlån 7,5 milliarder kroner. SpareBank 1 BV forestår forvaltningen av overførte utlån og mottar en provisjon basert på nettoen av avkastningen på utlånene banken har overført og kostnadene i selskapet.

SpareBank 1 BV har, sammen med de andre eierne av SpareBank 1 Boligkreditt AS, inngått avtaler om etablering av likviditetsfasilitet til SpareBank 1 Boligkreditt AS. Dette innebærer at bankene har forpliktet seg til å kjøpe obligasjoner med fortrinnsrett for det tilfellet at SpareBank 1 Boligkreditt AS ikke kan refinansiere sin virksomhet i markedet. Kjøpet er begrenset til en samlet verdi av de til enhver tid neste tolv måneders forfall i foretaket. Tidligere kjøp under denne avtalen trekkes fra fremtidige kjøpsforpliktelser. Hver eier hefter prinsipielt for sin andel av behovet, subsidiært for det dobbelte av det som er det primære ansvaret i henhold til samme avtale. Obligasjonene kan deponeres i Norges Bank og medfører således ingen vesentlig økning i risiko for banken. SpareBank 1 Boligkreditt AS holder etter sin interne policy likviditet for de neste 12 måneders forfall. Denne trekkes fra ved vurderingen av bankenes ansvar.

Det er også inngått en aksjonæravtale mellom eierne av SpareBank 1 Boligkreditt AS. Avtalen innebærer blant annet at bankene skal bidra til at SpareBank 1 Boligkreditt AS kjernekapitaldekning minst utgjør 9 %, og med et krav om å tilføre kjernekapital om den faller til et

lavere nivå. SpareBank 1 Boligkreditt AS har interne retningslinjer om kjernekapitaldekning på minst 10 %. Ut fra en konkret vurdering har SpareBank 1 BV valgt ikke å holde kapital for denne forpliktelsen, fordi risikoen for at banken skal bli tvunget til å bidra anses som svært liten. Det vises i den forbindelse til at det finnes en rekke handlingsalternativer som vil være aktuelle dersom en slik situasjon skulle inntreffe.

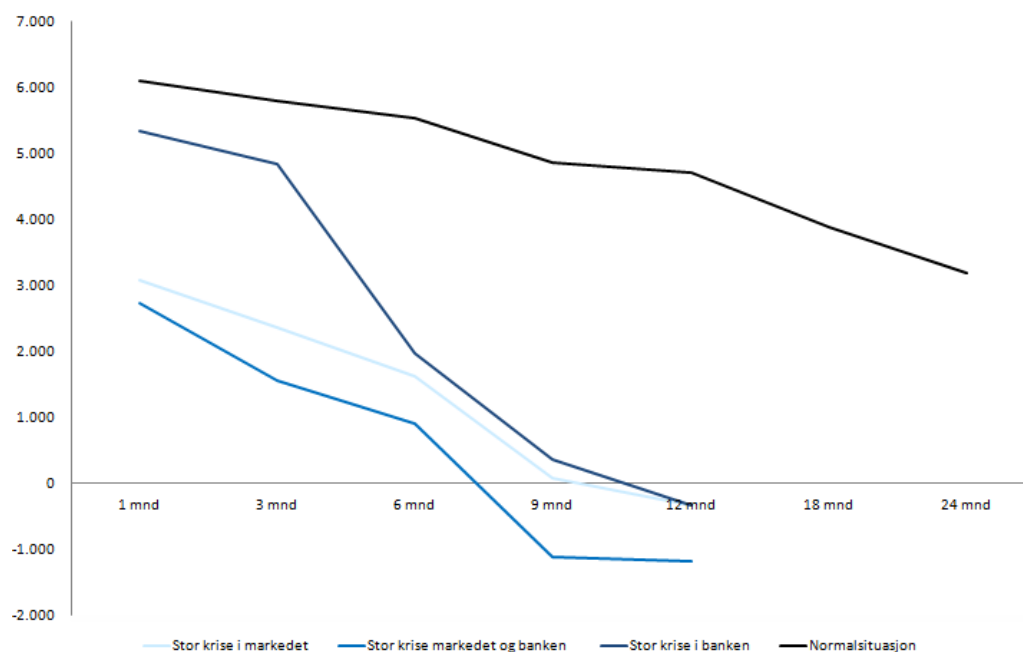
Lånene som er overført til SpareBank 1 Boligkreditt AS er godt sikret og har lav tapssannsynlighet. Skulle det allikevel oppstå betydelige regnskapsmessig kredittap eller marginsvikt knyttet til ett eller flere overførte utlån vil SpareBank 1 Boligkreditt AS redusere den provisjon SpareBank 1 BV mottar med tapet. Reduksjon i provisjon er begrenset til kalenderårets samlede provisjon og dersom SpareBank 1 Boligkreditt AS senere får dekket sitt tap tilbakebetales provisjonen til den aktuelle banken.

Mottatt vederlag for lån overført fra SpareBank 1 BV til SpareBank 1 Boligkreditt AS tilsvarer nominell verdi på overførte utlån.

Likviditetsutvikling og stresstester

Likviditetsreserven inneholdt ved årsskiftet kontanter, innskudd i og deponerbare papirer i Norges Bank, samt tilrettelagte lån for salg til SpareBank1 Boligkreditt AS for til sammen 6,16 mrd kroner.

Figuren viser analyser av likviditetsbuffere under normalsituasjon og ulike stress scenarioer.

Likviditetsstrategien forutsetter at konsernet skal kunne opprettholde ordinær drift i 12 måneder uten tilførsel av ekstern likviditet. Pr 31.12 2013 hadde konsernet reserver som under gitte stresstest-forutsetninger var store nok til å fortsette normal drift i over 24 mnd uten tilførsel av ekstern kapital. Strategien sier videre at banken skal kunne leve i 3 mnd i en beregnet stress-situasjon ved stor krise i banken og markedet. Konsernet var pr 31.12.2013 godt innenfor denne målsetningen. Bakgrunnen for at stresstesten viser en høyere likviditetsbuffer under scenarioet stor krise i banken enn ved stor krise i markedet, er at likviditetstilgang knyttet til portefølje av klargjorte lån for overføring til Boligkreditselskapet forutsettes å være mulig å hente ut når det ikke er krise i markedet.

I stress-scenarioene legges det til grunn budsjettert innskudds- og utlånsvekst.

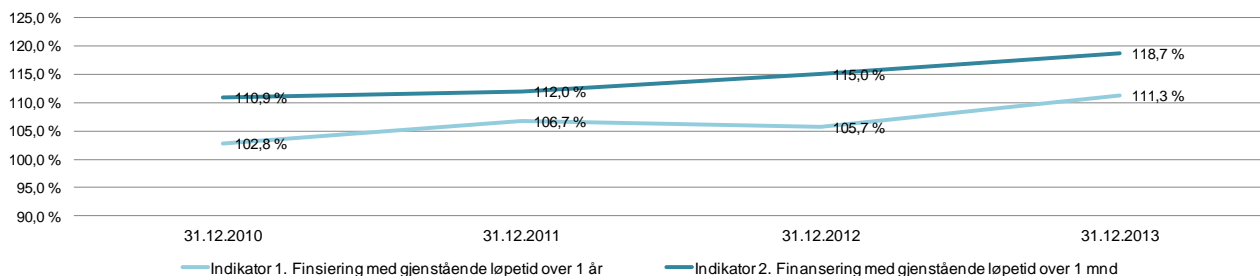

Nedenfor følger en oppsummering av hvilke hovedparametre som stresstestes i de ulike scenarioene:

- 15 største innskudd
- Volum innskudd med saldo over 2 mill kr
- Volum innskudd under 2 mill kr
- Markedsverdi av likviditetsporteføljen
- Økning av trekk på innvilgede rammer og kreditter
- Påvirkning i vekstbilde for kreditt- og innskuddsvolum
- Utvikling i overførte volumer til SpareBank1 Boligkreditt AS

Likviditetsindikatorer

Bankens likviditetsstrategi angir at rammene for likviditetsindikatorverdiene. Gjeldende rammer vedtatt september 2013 angir minimumsnivå i henhold til Finanstilsynets definisjoner for indikator 1 på 105 % og indikator 2 på 115 %. Figuren viser utvikling i Likviditetsindikatorer angitt av Finanstilsynet på konsoliderte tall de siste årene.

Beregning av kapitalbehov Pilar II

Beregning av risikjustert kapital tar utgangspunkt i risikoen for merkostnader ved konsernets finansiering gjennom en stresset markedssituasjon.

Eierrisiko

Definisjon

Risiko for tap på strategiske eierinteresser i andre selskaper, knyttet til den risiko som det enkelte selskap påtar seg i sin drift, så vel som risikoen for at det må tilføres ny kapital i ett eller flere av disse selskapene.

I tillegg til egne datterselskap EiendomsMegler 1 BV AS, SpareBank1 Regnskapshuset AS og Imingen Holding AS har konsernet eierinteresser i SpareBank1 Boligkreditt AS og SpareBank1 Næringskreditt AS samt indirekte eierinteresser i SpareBank1 Gruppen AS, SpareBank1 Markets, SpareBank1 Kredittkort, SpareBank1 Oslo og i BNbank ASA der det beregnes kapital knyttet til en eierrisiko.

Styring og kontroll

Styring og kontroll tilknyttet investeringene i allianseselskapene ivaretas i hovedsak gjennom styrerepresentasjon via SamSpar- samarbeidet.

Beregning av kapitalbehov Pilar II

Kapitalbehovet knyttet til eierposter beregnes med utgangspunkt i SpareBank1 BVs eierandel av det enkelte selskaps egne beregnede kapitalbehov.

Konsolidering

SpareBank1 BV legger vekt på at alle selskaper i konsernet har tilfredsstillende kapitalisering til enhver tid. Det er ikke lagt begrensning på styrets mulighet til å overføre kapital mellom morbanken og datterselskapene utover det som følger av regulatoriske og andre lovbestemte begrensninger. Det foreligger heller ingen vedtektsfestede bestemmelser med denne type begrensning. Det søkes i forbindelse med inngåelse av avtaler med andre parter at begrensning knyttet til styrets adgang til å overføre kapital som nevnt ovenfor ikke etableres. Denne problemstillingen er mest aktuell i forbindelse med innlånsavtaler og eventuelle andre avtaler med leverandører eller offentlig myndighet. Konsernet er ikke kjent med at det foreligger slike begrensninger utover hva som følger av rammelovgivningen.

I likhet med investering i datterselskapene har SpareBank1 BV strategisk interesse av å ta del i virksomheten knyttet til samarbeidet i SpareBank1 alliansen. Konsernet har indirekte eierandeler i SpareBank1 Gruppen AS (1,52 %), SpareBank1 Markets (1,86 %), BN Bank ASA (2,92 %) og Bank1 Oslo AS (1,20 %), samt direkte eierandel i SpareBank1 Boligkreditt AS (4,26 %), SpareBank 1 Næringskreditt AS (2,19 %), SpareBank1 Kredittkort AS (6,03 %) og SpareBank1 Verdipapirservice AS (6,30 %). SpareBank1 BV er opptatt av i så liten grad som mulig, å inngå avtaler som innebærer en begrensning på eierbankenes mulighet til å overføre kapital til disse selskapene.

Oppstilling i tabellen "Konsolideringsgrunnlag" viser forskjellen i konsolideringsgrunnlaget ved konsolidering etter regnskapsreglene og ved konsolidering for kapitaldekningsformål.

Konsolideringsgrunnlag

Konsoliderte selskaper	Type	Forretnings-Adresse	Eierandel/ Stemmeandel	Anskaffet	Konsoliderings- metode	
					Regnskaps- formål	Kapitaldekn- formål
SpareBank 1 BV	Mor	Kongsberg				
EiendomsMegler 1 Buskerud Vestfold AS	Datter	Drammen	100 %	Jan 2000	Full konsolid.	Full konsolid
EiendomsMegler 1 Næringsmegling Vestfold AS	Datter- datter	Sandefjord	100 %	Des 2012	Full konsolid	Full konsolid
SpareBank 1 Regnskapshuset BV AS	Datter	Sandefjord	100 %	Sept 2012	Full konsolid	Full konsolid
SpareBank 1 Regnskapshuset Horten AS	Datter- datter	Horten	100 %	Okt 2012	Full konsolid	Full konsolid
SpareBank 1 Regnskapshuset Larvik AS	Datter- datter	Larvik	100 %	Des 2012	Full konsolid	Full konsolid
SpareBank 1 Regnskapshuset Drammen AS	Datter- datter	Drammen	100 %	Feb 2013	Full konsolid	Full konsolid
SpareBank1 Regnskapshuset Sandefjord AS	Datter- datter	Sandefjord	100 %	Mars 2013	Full konsolid	Full konsolid
Imingen Holding AS	Datter	Kongsberg	100 %	Nov 2006	Full konsolid.	Full konsolid
Tilknyttede og felleskontrollerte selskaper						
Samarbeidende SB Bankinvest 1 AS (Eierandel i BN Bank AS)	FKV ¹⁾	Oslo	14,6%	2008	EK-metode	Ikke konsolid.
Samarbeidende Sparebanker AS (Eierandel i SpareBank1 Gruppen AS)	FKV ¹⁾	Oslo	7,82%	1996	EK-metode	Ikke konsolid.
Sønnafjells AS	TS ²⁾	Sandefjord	33,33%	2012	EK-metode	Ikke konsolid.

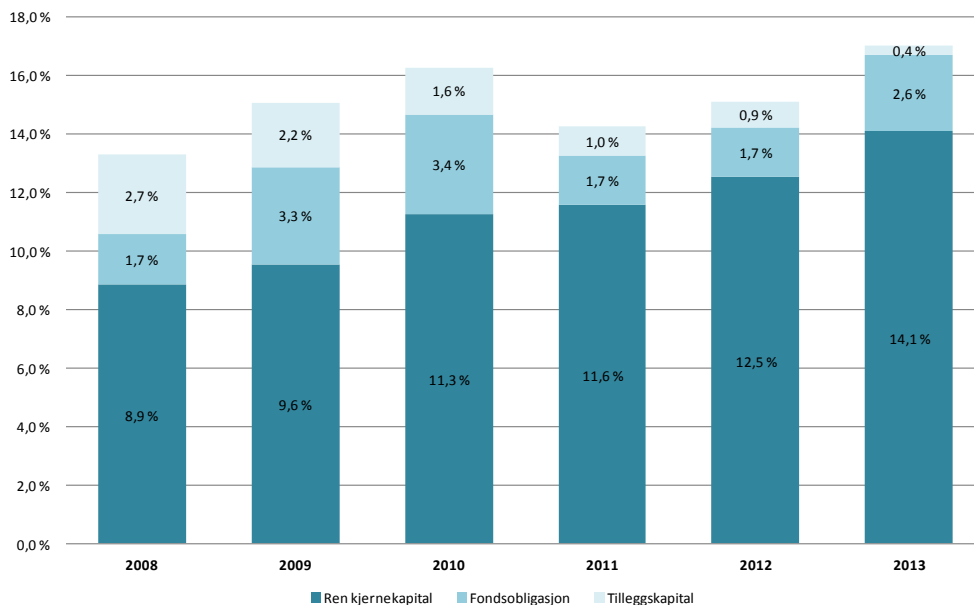
1) Felleskontrollert selskap

2) Tilknyttet selskap

5 REGULATORISK KAPITALDEKNING - PILAR I

SpareBank 1 BV har i perioden 2008 til 2013 styrket ren kjernekapital med rett i overkant av 600 mill kroner som er en økning på over 50 % i denne perioden. SpareBank 1 BV hadde ved utgangen av 2013 en ren kjernekapitaldekning på 14,1 % og en kapitaldekning på 17,1 %, mot henholdsvis 8,9 % og 13,3 % ved utgangen av 2008.

Figuren under viser utviklingen i kapitaldekning for perioden 2008 til 2013.

Den ansvarlige kapitalen i SpareBank1 BV består av kjernekapital og tilleggskapital som er beregnet i henhold til kapitalkravforskriftens definisjoner. Konsernets ansvarlige kapital er vist i oppstillingen nedenfor;

Ansvarlig kapital og kjernekapital:

(tall i hele tusen)

Konsern

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Ansvarlig kapital						
Grunnfondsbeviskapital	233.387	233.387	233.387	280.073	280.073	280.073
Overkursfond	9.866	9.866	9.866	9.865	9.865	9.865
Utjevningfond	20.961	36.245	58.258	18.166	38.068	64.077
Sparebankens fond ¹⁾	933.533	1.034.433	1.175.286	1.337.533	1.469.837	1.632.633
Fond for urealisert gevinst/ tap	18.932	24.051	10.984	8.284	21.511	38.524
Gavefond	6.948	18.635	26.414	10.185	14.226	19.892
Avsatt utbytte klassifisert som egenkapital		15.285	20.178	11.205	12.605	14.006
		0	0	0	0	-6.931
Sum balanseført egenkapital	1.223.627	1.371.902	1.534.373	1.675.311	1.846.185	2.052.139
¹⁾ Egenkapitaleffekt datterselskaper er hensyntatt i Sp.b.Fond, konsern						
Fondsobligasjon	209.260	409.386	409.510	209.646	209.770	309.354
Andel av nullstilte uamortiserte estimatawik	12.170	12.170	0	0	0	0
Utsatt skatt, goodwill og andre immaterielle eiendeler	-63.999	-42.229	-32.929	-32.471	-36.704	-51.965
Urealiserte gevinster på aksjer, andeler og gr.f.bevis	-31.560	-43.229	-34.738	-32.037	-34.321	-56.846
Ansvarlig kapital i andre finansinstitusjoner	-27.385	-76.504	-56.262	-126.786	-160.725	-183.501
Medlemsinnskudd i kredittforeninger	825	1.950	1.350	0	0	0
Utbytte avsatt til utdeling, klassifisert som egenkapital		-15.285	-20.178	-11.204	-12.605	-14.006
Kapitaldekningsreserve	-30.729	-30.729	-44.386	-40.308	-43.895	-49.372
Sum kjernekapital	1.292.209	1.587.432	1.756.740	1.642.151	1.767.706	2.005.804
Tilleggskapital utover kjernekapital						
Evigvarende ansvarlig kapital						
Tidsbegrenset ansvarlig kapital	374.280	358.154	274.738	274.866	299.834	249.585
Urealiserte gevinster på aksjer, andeler og gr.f.bevis klass	3.897	9.123	4.943	2.814	4.755	14.891
Medlemsinnskudd i kredittforeninger	825	1.950	1.350	0	0	0
Urealiserte gevinster på varige driftsmidler	10.305	10.330	10.689	10.689	10.689	10.689
Ansvarlig kapital i andre finansinstitusjoner	-27.385	-76.504	-56.262	-126.786	-160.725	-183.501
Kapitaldekningsreserve	-30.729	-30.729	-44.386	-40.308	-43.895	-49.372
Netto ansvarlig kapital	1.623.402	1.859.756	1.947.812	1.763.426	1.878.364	2.048.097
Risikoveid beregningsgrunnlag						
Kredittrisiko	11.521.925	11.053.886	10.520.945	10.962.714	11.670.888	11.309.276
Operasjonell risiko	881.675	973.638	1.000.338	1.018.537	1.018.535	1.036.850
Markedsrisiko		584.413	715.050	804.250	241.738	238.975
Fradrag i beregningsgrunnlaget	-193.287	-293.325	-278.984	-424.579	-507.703	-571.745
Totalt beregningsgrunnlag	12.210.313	12.318.613	11.957.350	12.360.922	12.423.458	12.013.356
Kapitaldekning	13,30 %	15,10 %	16,29 %	14,27 %	15,12 %	17,05 %
Kjernekapital	10,58 %	12,89 %	14,69 %	13,29 %	14,23 %	16,70 %
Ren Kjernekapital	8,87 %	9,56 %	11,27 %	11,59 %	12,54 %	14,12 %

Kapitalkrav

Oppstillingen viser regulatorisk minimumskrav til ansvarlig kapital basert på Pilar I for SpareBank1 BV pr 31.12.2013.

Engasjementskategorier kredittrisiko	Beregnet kapitalkrav 8%					Beregningsgrunnlag				
	2009	2010	2011	2012	2013	2009	2010	2011	2012	2013
Lokale og regionale myndigheter	184	80	80	80	176	2.300	1.000	1.000	1.000	2.200
Offentlig eide foretak	9.050	0	0	0	0	113.125	0	0	0	0
Institusjoner	40.307	34.590	6.399	20.405	23.285	503.838	432.375	79.988	255.062	291.063
Foretak	284.603	249.113	315.434	109.742	125.678	3.557.537	3.113.913	3.942.925	1.371.775	1.570.975
Massemarked	185.027	220.603	179.480	153.174	121.690	2.312.838	2.757.537	2.243.500	1.914.675	1.521.125
Pantsikkerhet i bolig- og fritidseiendom	325.347	296.963	310.469	318.621	286.623	4.066.835	3.712.037	3.880.863	3.982.763	3.582.788
Pantsikkerhet i næringsseiendom				236.566	247.027				2.957.075	3.087.838
Forfalte engasjement	20.615	22.911	6.527	7.010	6.918	257.688	286.387	81.588	87.625	86.475
Høyrisiko engasjementer	0	0	942	826	610	0	0	11.775	10.325	7.625
Obligasjoner med porteføljepant	0	0	0	15.254	18.583	0	0	0	190.675	232.287
Andeler i verdipapirfond	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Øvrige engasjement	19.178	17.416	57.686	71.993	74.152	239.725	217.696	721.075	899.913	926.900
Kredittrisiko totalt	884.311	841.676	877.017	933.671	904.742	11.053.886	10.520.945	10.962.714	11.670.888	11.309.276
Operasjonell risiko	77.891	80.027	81.483	81.483	82.948	973.638	1.000.338	1.018.537	1.018.535	1.036.850
Markedsrisiko	46.753	57.204	64.340	19.339	19.118	584.413	715.050	804.250	241.738	238.975
Fradrag i beregningsgrunnlaget	-23.466	-22.319	-33.966	-40.616	-45.740	-293.325	-278.984	-424.579	-507.703	-571.745
Totalt beregningsgrunnlag	985.489	956.588	988.874	993.877	961.068	12.318.613	11.957.350	12.360.922	12.423.458	12.013.356
Netto ansvarlig kapital pr 31.12.	1.859.756	1.947.812	1.763.426	1.878.364	2.048.097					
Beregnet buffer mot regulatorisk krav	874.267	991.224	774.552	884.487	1.087.029					

Minimumskrav på 8 % av beregningsgrunnlaget i 2013 utgjør 961 millioner kroner. Faktisk ansvarlige kapital pr 31.12.2013 utgjør 2,048 milliarder kroner. Buffer i forhold til regulatorisk minimumskrav til ansvarlig kapital utgjør 1,087 milliarder kroner. SpareBank1 BVs kapitaldekningsmål uttrykkes gjennom interne mål for kjernekapitaldekning på 12,5 %. Kjernekapitaldekning pr 31.12.2013 er 16,7 %. Kapital- og kjernekapitaldekningen ligger godt over interne vedtatte rammer for kapitaldekning i Pilar 1.

Sparebank1 BV soliditetsmål

SpareBank1 BVs overordnede strategiske mål skal underbygge en moderat til lav risikoprofil. Konsernets soliditet uttrykkes gjennom den regulatoriske kapitaldekningen og gjennom en intern målsetning basert på samlet vurdering av definert risikotoleranse (ICAAP – prosessen). Ved fastsettelse av kapitalnivået tas det hensyn til:

- Makrosituasjonen
- Konsernets strategiske mål
- Risikotoleranse
- Funding- og egenkapitalmarkedets krav til kapitalnivå
- Forretningsmessige rammebetingelser
- Nye regulatoriske kapitalkrav

Hovedmåltallene for SpareBank1 BV:

Konsernet skal ha en moderat til lav risikoprofil. Risikoprofilen skal sikre konsernet tilgang på langsiktig funding til gode priser. Størrelsen på og sammensetningen av konsernets risikojusterte kapital skal samsvare med en slik ambisjon.

Buffer over risikojustert kapital

Ansvarlig kapital skal ha en størrelse som sikrer effektiv og optimal kapitalutnyttelse i forhold til virksomhetens omfang og risikoprofil. I en normalsituasjon skal konsernet minimum ha en buffer på minst 10 % over konsernets internt beregnede

	behov for risikojustert kapital.
Ren kjernekapitaldekning	Minimum 12 % i 2014 og målsetning om en opptrapping til ett internt minimumsnivå på 14,5 % innen utgangen av 2016.
Kjernekapitaldekning	Minimum 13 % i 2014 og målsetning om en opptrapping til ett internt minimumsnivå på 16 % innen utgangen av 2016.
Kapitaldekning	Minimum 15 % i 2014 og målsetning om en opptrapping til ett internt minimumsnivå på 18 % innen utgangen av 2016.
Krav til "rating"	Konsernet skal videre ha en avkastning, risiko- og kapitalssituasjon som skal bidra til rating A- eller bedre i DNBS rating av norske sparebanker.

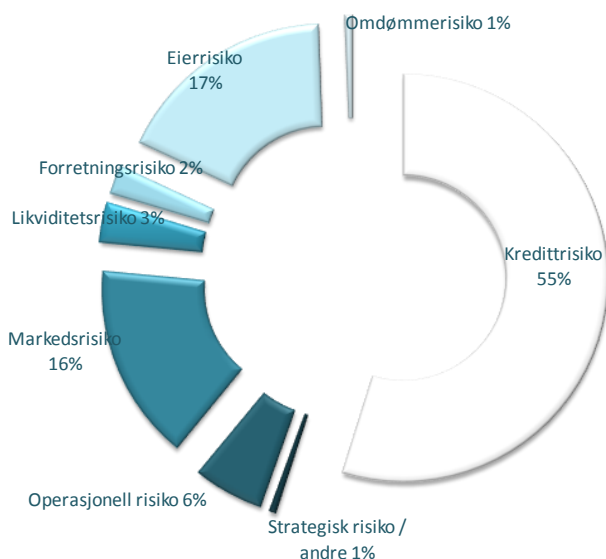
Konsernet vurderer kontinuerlig kapitalbehovet med bakgrunn i regulatoriske krav, intern vurdering av risikoeksponering og krav til soliditet i markedet.

6 BEREGNET ØKONOMISK KAPITAL – PILAR II

Økonomisk kapital beskriver hvor mye kapital konsernet mener det trenger for å dekke den faktiske risikoen i konsernet strategiske bilde. Det er fastsatt at den økonomiske kapitalen skal dekke 99,9 prosent av mulige uventede tap i løpet av ett års horisont. Det er lagt til grunn statistiske metoder for beregning av økonomisk kapital tilknyttet kredittrisiko, og kvalitative metoder kombinert med stresstester for de fleste øvrige typer risiko.

Totalt kapitalbehov for SpareBank1 BV pr 31.12.2013 er beregnet til i underkant av 1,8 milliarder kroner basert på rammer for risikoeksponering, vekst, fratrukk for diversifiseringseffekter og tillegg for internt fastsatt ramme for krav til bufferkapital på 10 %.

Figuren på neste side viser fordeling av vurdert behov for økonomisk kapital i de ulike risikogrupperne før diversifisering. Av figuren fremgår det at kredittrisiko utgjør 55 % av samlet risiko, mens eierrisiko utgjør 17 % og markedsrisiko 16 %. Disse tre risikoene utgjør til sammen 88 % av samlet beregnet kapitalbehov for konsernet.

7 SAMMENLIGNING AV REGULATORISK OG BEREGNET ØKONOMISK KAPITALBEHOV

SpareBank1 BVs kapitaldekningsmål for 2014 uttrykkes gjennom et internt mål for den regulatoriske kapitaldekningen på 15 %, kjernekapital 13 % og ren kjernekapital 12 %. Målsetningene skal sikre at konsernet har tilstrekkelig kapital til å oppfylle myndighetskrav i forhold til kapitaldekningsreglene, samt ivareta vernet av konsernets egenkapitalbevisere og långivere.

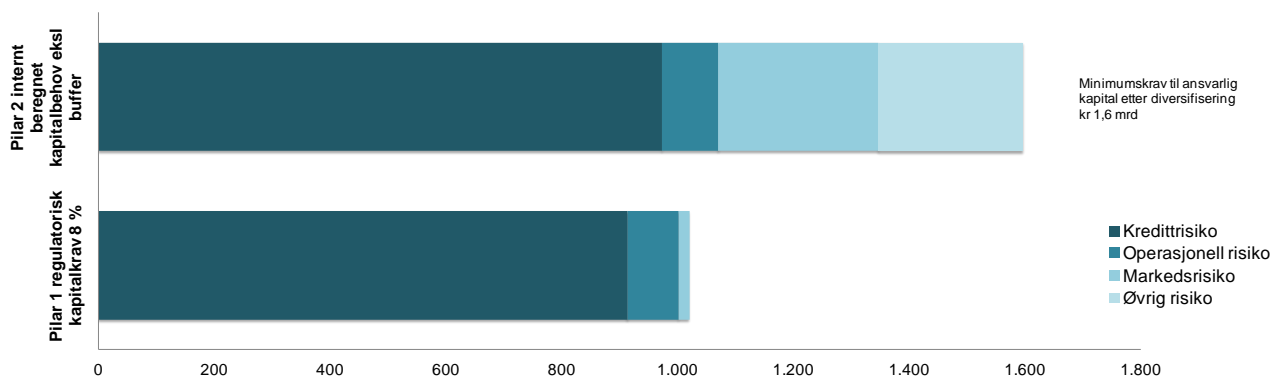
De ulike kapitalbehovsberegningene viser følgende:

- Beregnet økonomisk kapital (risikovektet kapital) etter Basel II – Pilar II regelverket gir et kapitalbehov før diversifisering på 1,77 milliarder kroner.
- Økonomisk kapital etter diversifiseringseffekter ¹⁾ viser et kapitalbehov på 1,6 milliarder kroner med tillegg for internt krav for minstepuffer på 10 % er kapitalbehovet beregnet til 1,76 milliarder kroner.

Pr 31.12.2013 utgjorde netto ansvarlig kapital for SpareBank1 BV konsernet etter Basel II - Pilar I 2,05 milliarder kroner som tilsvarer en kapitaldekning på 17,05 %.

Faktisk ansvarlig kapital ved Pilar II (før fradrag for eierinteresser) utgjorde 2,5 milliarder kroner pr 31.12.2013. SpareBank1 BVs bufferkapital, definert som bankens ansvarlige kapital (før fradrag for eierinteresser) fratrukket kapitalbehov etter diversifisering (1,6 milliarder kroner), er således vurdert til ca. 900 millioner kroner.

Figuren nedenfor viser en sammenligning av kapitalbehovsberegningen gjennomført ved utgangen av 2013 for Pilar I og II for SpareBank1 BV.

Internt beregnet kapitalbehov etter diversifisering ligger betydelig over regulatorisk minstekrav til ansvarlig kapital (8 %) som pr 31.12.13 utgjorde ca 1 milliard kroner.

¹⁾Diversifiseringseffekter er definert som den risikoreduserende effekten konsernet oppnår ved å operere innenfor flere risikoområder som ikke kan forventes å medføre uventede tap samtidig.

Hovedforskjellene mellom kapitalkrav etter Pilar I og II er beskrevet nedenfor;

Kredittrisiko:

Under Pilar I beregnes kredittrisiko etter Standardmetoden, mens den beregnes etter interne modeller under Pilar II. Interne modeller er basert på en PD-modell (misligholdssannsynlighet) for den enkelte motpart. Modell benyttet til beregning Pilar II er en mer risikosensitiv tilnæringsmetode enn Standardmetoden. Dette medfører økt behov for økonomisk kapital ved økt kredittrisiko (høyere PD nivå) og lavere kapitalbehov hvis kredittrisikoen reduseres.

Konsentrasjonsrisiko: Ved beregning av økonomisk kapital tas hensyn til konsentrasjonsrisiko relatert til bransje, størrelse og geografi. Dette er elementer som det ikke tas hensyn til i Standardmetoden.

Basert på henstilling fra Finanstilsynet er internt kapitalbehov knyttet til kredittrisiko justert opp til tilsvarende nivå som minimumskrav i Pilar I.

Markedsrisiko og Likviditetsrisiko

Kapitalbehov knyttet til markedsrisiko avsettes i Pilar II med basis i internt vedtatte rammer. For likviditetsrisiko avsettes det økonomisk kapital i forhold til merkostnad på refinansiering banken erfaringsmessig må kunne påregne i en krisesituasjon.

Eierrisiko:

Det beregnes økonomisk kapital (Pilar II) for eierrisikoen konsernet har via direkte og indirekte eierposisjoner i de ulike allianseselskapene. I forbindelse med beregning av minimumskrav til ansvarlig kapital (Pilar 1) kommer eierpostene (>2 %) som fratrukk med 50 % i kjernekapitalen og 50 % i tilleggskapitalen. Eierrisikoen gjenspeiles dermed ikke direkte i minimumskravet til ansvarlig kapital, men kommer som en pålagt kapitaldekningsreserve i form av et fradrag i beregnet kjerne- og tilleggskapital.

Andre risikoer

Andre risikoer: Operasjonell risiko beregnes etter samme metode for Pilar I og Pilar II hvor det i Pilar II er valgt å legge til et tillegg basert på skjønnsmessig vurdering av ytterligere kapitalbehov for å dekke operasjonell risiko utover minstekravet i henhold til Pilar I. For øvrige risikoer slik de fremgår av figuren over, blir det kun beregnet økonomisk kapital i Pilar II, da disse risikoene ikke inngår ved beregning av minimumskravet i Pilar I.